

SHARE

 Survey of Health, Ageing
and Retirement in Europe

SHARE 7. LAINE PIKK KÜSITLUSJUHEND

Tallinn 2017

Sisukord

1. SHARE UURINGU LÜHIÜLEVAADE.....	3
2. SHARE UURINGU TÄHTSUS JA UNIKAALSUS	3
3. ÜHISED INTERVJUEERIMISE REEGLID	4
3.1. Küsitaja roll.....	4
3.2. Vastaja roll.....	4
3.3. Enda tutvustamine vastajale	4
3.4. Küsitlemise etapid	5
4. SHARE VALIM.	8
5. VALIMISSE SATTUNUD ISIKUTE OTSIMINE JA VASTAMA MOTIVEERIMINE.....	9
6. VALIMI HALDAMINE JA KONTAKTEERUMISE PROTOKOLL	10
7. PROXY-INTERVJUU	17
8. KÜSITLUS HOOLDEKODUS	18
9. FÜÜSILISED TESTID	20
9.1. Test 1: sõnade loetelu	20
9.2. Test 2: käe haarde tugevus.....	20
10. SMS ANDMETE SÜNKRONISEERIMINE	21
11. ELULÕPUINTERVJUU	21
12. EESTI MOODUL	22
13. SISUJUHISED	23
14. AMETITE MÄRKIMINE	24
15. HARIDUSKÜSIMUSED.....	25
16. HOOLDUSKINDLUSTUS EESTIS	33
17. ELULOO KÜSITLUS (7. LAINES)	33
18. MÕNED TÄHELEPANUOSUTUSED PÕHIKÜSIMUSTE KOHTA	36
19. INTERVJUU LÕPETAMINE	36

1. SHARE UURINGU LÜHIÜLEVAADE.

SHARE on Euroopa paneeluuring 50+ vanuses inimeste tervisliku seisundi, vananemise ja pensionile jäämise kohta.

Elanikkond vananeb, tegemist on väga olulise teemaga. Oluline on teada, millist abi on vaja planeerida riikliku sotsiaalkindlustuse poolt: millised peavad olema arendused nii meditsiinilises, sotsiaalses kui ka majanduslikus keskkonnas. Samuti otsib uuring vastuseid küsimustele, kuivõrd mõjutab elukvaliteet tervislikku seisundit ja majanduslike ressursside olemasolu toimetulekut pensionieas.

Aastatel 2004–2016 on läbi viidud SHARE kuus lainet 20 Euroopa riigis. Eesti liitus 2011. aastal neljanda lainega. Küsitlust on planeeritud jätkata kuni aastani 2024. Uuringulaine viiakse läbi igal teisel aastal. Paneeli moodustavad juhuvaliku teel eelnevalt uuringusse kaasatud inimesed ning igasse lainesse kaasatakse ka uusi inimesi, kes on vahepeal jõudnud vaadeldavasse vanusrühma. Uued valimiliikmed jäävad samuti edaspidi igal teisel aastal oma elumuutuste kohta vastuseid andma.

SHARE rahvusvahelist uuringut koordineerib Max Plancki Sotsiaalpoliitika instituudi juures asuv Müncheni vananemisökonoomika keskus Saksamaal. SHARE uuringut läbiviivad maad asutasid 2011. aastal rahvusvaheliste õigustega organisatsiooni SHARE ERIC. Rahvusvahelisse uuringumeeskonda kuuluvad erinevate valdkondade sajad spetsialistid tervest Euroopast. Käesolevas laines osalevad esimest korda kõik Euroopa Liidu riigid, sh näiteks Läti, Leedu ja Soome.

Euroopa Komisjon (Sotsiaalne Agenda 2009, ERIC 2011) on nimetanud SHARE uuringu riikide sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse võrreldavate poliitikate hindamise peamiseks allikaks. Selle uuringu tulemuste põhjal hinnatakse, kuidas "töötavad" riikide pensionipoliitika, tervise- ja hoolekandepoliitika jne.

Küsimustik on koostatud inglise keeles ning tõlgitud osalevate riikide keeltesse. Lisainformatsiooni saab SHARE kodulehelt www.share-project.org ja SHARE EESTI kodulehelt www.share-estonia.ee.

Eestis koordineerib küsitlust Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskus koostöös Sotsiaalministeeriumi, Tervise Arengu Instituudi ja teiste instituutidega Tallinna Ülikoolist, Tartu Ülikoolist ja Tallinna Tehnikaülikoolist. Eestis viib 7. laine küsitlust läbi Statistikaamet.

2. SHARE UURINGU TÄHTSUS JA UNIKAALSUS

SHARE on üks esimesi võrdlusuuringuid Euroopas, mis kogub vananemisprotsessi mõistmiseks ja seostamiseks vajalikku andmestikku. Vananemise näitajatega seotakse majanduslikke, sotsiaalseid, psühholoogilisi ja füüsilisi tegureid. SHARE-l on sõsaruuringud Ameerika Ühendriikides (Tervise ja tööjätu uuring ehk Health and Retirement Survey (HRS)), Inglismaal (Inglismaa Longituudne Vananemisuuring e. English Longitudinal Study on Ageing (ELSA)) ja Aasias (Korea Longituudne Vananemisuuring (KoLSA); Jaapani Vananemis- ja tööjätu-uuring (JSAR)). Sedalaadi rahvusvaheline mõõde annab võimaluse leida riiklike poliitikameetmete mõju ja konkreetsete tingimuste omavahelisi seoseid ning otsida toimivaid lahendusi.

Mille poolest SHARE eristub teistest sotsiaaluuringutest?

- valimis on inimesed kuni oma elu lõpuni
- info inimese/rahva/elu kui terviku kohta
- mahukas – valim on esinduslik ja ankeet väga mahukas
- longituudne (küsitletakse samu inimesi igal teisel aastal)
- võimaldab võrdlust (eelharmoniseeritud näitajatega, üle-euroopaline)
- andmed on usaldusväärsed
- uuendused sotsiaalteaduslike andmete kogumises: näiteks biomarkerid (6. laine), sotsiaalne võrgustik (4. Laine ja 6.laine), sotsiaalne ja materiaalne ilmajaetus (5.laine), võimalus seostada administratiivregistriga, retrospektiivne elulugu (7. laine)
- SHARE on Euroopa kõige suurem sotsiaaluuring osalevate riikide/keelte mõttes

3. ÜHISED INTERVJUEERIMISE REEGLID

Intervjueerimise eesmärk on koguda võrreldavat informatsiooni ühise küsimustikuga kõigis osalevates riikides. Selle eesmärgi täitmiseks on välja töötatud **ühised reeglid** ning küsitlajatel tuleb täpselt omandada küsitlemise tehnikad. Kui kõigi riikide küsitlajad nendest reeglitest kinni peavad ning kasutavad ühesuguseid tehnikaid, siis on võimalik tagada, et küsimused esitataks samal viisil kõigis riikides ning küsitlaja mõju hinnangutele on minimaalne.

3.1. Küsitlaja roll.

Küsitlajal on testküsitluse läbiviimisel kaks võrdselt olulist rolli. Intervjueerimise ajal tuleb esitada küsimused ja sisestada vastused ning kui selles protsessis on tõrkeid, siis nende kohta tuleb sisestada märkused. Küsitlaja peab tundma küsimusi ja rõhutama nende esitamisel olulisi võtmesõnu. Vastaja abistamiseks tuleb kasutada neutraalset üleküsimist ning tagasisidestamist viisil, et vastaja tunneb end mugavalt ja vastab ausalt ning täpselt. On oluline, et vastaja tunnetab küsitlajat kui professionaalset ja intervjueerimisest huvitatud vaatlejat.

3.2. Vastaja roll

Vastaja roll intervjuu juures on küsimuste kuulamine ning täpsete vastuste andmine. Ideaalses olukorras küsib vastaja vajadusel selgitusi ning püüab vältida segaste vastuste andmist, keskendudes esitatud küsimustele vastamisele ja kommenteerides küsimusi ainult vastamiseks.

Seda, kas vastaja küsimusest aru sai, peab küsitlaja mõistma protsessi käigus, mitte eraldi küsides.

3.3. Enda tutvustamine vastajale

Lisaks küsitlemise tehnikale on oluline ka intervjuu läbiviimise toon. See algab juba iseenda tutvustamisest. Alustage alati vastajaga kontakti sellega, et ütlete oma täisnime. Valimisse sattunud isikule tuleb rõhutada:

- Sa oled professionaalne küsitlaja
- Sa esindad mainekat rahvusvahelist küsitlusorganisatsiooni (vt punkt 1)
- Uuring on unikaalne. Küsimustik sisaldab väga olulisi küsimusi valdkonna uurimiseks
- Valimisse sattunud isiku osalemine on oluline valdkonna uurimiseks, sest ta esindab Eestis 70 teist inimest, kes on samas vanusrühmas, samast soost ja elab samas piirkonnas.

Neid punkte saab tutvustada ainult siis, kui küsitlaja on ise uuringuga väga hästi kursis ja usub ka ise uuringu vajalikkusesse. Samuti peab küsitlaja väga hästi valdama intervjueerimise tehnikaid.

Küsitlaja peab ka ise:

- Olema tõsiseltvõetav, lahke ja enesekindel. Küsitlaja poolne närvilisus või ebakindlus võib tekitada vastajale ebameeldiva tunde.
- Rääkima aeglaselt ja selgelt, ilmeka ning viisaka tooniga.
- Jätma igale vastajale tunde, et vastaja on oluline uuringu seisukohalt.

Peab arvestama, et erinevad inimesed vajavad erinevat lähenemist. Uuringu tutvustamisel tuleb rõhutada erinevaid aspekte. Seega peab küsitlaja olema väga hea inimesetundja.

Küsitlaja enda tutvustus peab igal juhul sisaldama:

- Küsitlaja nime
- Esindatava organisatsiooni nime – Statistikaamet (Tallinna Ülikooli koostööpartner)
- Uuringu lühikest ülevaadet
- Vajalikku lisateavet, et motiveerida valimisse sattunud isikut vastama

Kindlasti tuleb vastajale öelda intervjuu alguses, et küsitluses osalemine on vabatahtlik ning igal juhul tagatakse vastaja konfidentsiaalsus. Kui intervjuu jooksul esineb küsimusi, millele vastaja ei soovi vastata, siis tuleb seda kindlasti öelda ning selle küsimuse saab vahele jätta ja minna järgmise küsimuse juurde. Kõiki vastuseid käsitletakse konfidentsiaalsetena ning andmeid kasutatakse ainult üldistatult analüüsimiseks teadustöodes.

3.4. Küsitlemise etapid

Küsitlemine koosneb tavaliselt neljast etapist: küsimuse esitamine, küsimuse selgitamine ja neutraalne üleküsimine, tagasisidestamine ja lõpuks vastuste kirjapanek.

Küsimuste esitamine.

Selleks, et tagada vastuste võrreldavus erinevates küsitluspiirkondades ja riikides, peavad kõik küsitlajad küsimused esitama täpselt ühesugusel viisil. Küsimused tuleb ette lugeda sõna-sõnalt ühtemoodi, küsimusi ei tohi lühendada, sõnu asendada ega küsimust kohandada. Isegi väikesed ja tähtsusetuna tunduvad sõnastuse muudatused võivad põhjustada erinevat arusaama.

Ettelugemise reeglid:

- a) Küsimus tuleb sõna-sõnalt ette lugeda nii, nagu see arvutiekraanil on.
- b) Küsimus tuleb ette lugeda heas tempos ning vajalike pausidega.
- c) Küsimused tuleb ette lugeda ilmekalt, kasutades meeldivat hääletooni. Küsitlaja peab kasutama selget, meeldivat intonatsiooni, millest kostub huvitatust ja professionaalsust.
- d) Küsitlaja peab olema veendunud, et vastaja on kogu küsimust kuulnud ja küsimusest aru saanud. See on oluline, et küsimus teeniks oma eesmärgi ning vastaja annaks vastuse selle kohta, mida meil on vaja teada saada.
- e) Kui vastaja katkestab küsitlajat vastusega enne, kui küsitlaja on jõudnud küsimuse lõpuni ette lugeda, peab küsitlaja küsimust kordama ning olema veendunud, et vastaja kuulas küsimuse lõpuni. Ka sellisel juhul ei tohi küsimuse sõnastust muuta ning küsimus tuleb lugeda ette täpselt nii, nagu see on kirjas.
- f) Situatsioonides, kus vastaja katkestab sõnadega: „Seda te juba küsisite“ vms ning küsitlaja järjekindlalt küsimust kordab, võib vastajale tunduda, et küsitlaja ei kuula teda ning pole tegelikult vastustest huvitatud. Selline situatsioon võib tuleneda sellest, et küsimustikus on sarnaseid küsimusi. Samuti ka sellest, et vastaja ei pruugi vastamisel alati keskenduda esitatud küsimusele, vaid anda lisainformatsiooni, mida selles küsimuses küll ei küsita, kuid küsitakse edaspidi. Sellises situatsioonis on kaks lahendust:
 - Küsida juba eelnevalt antud informatsiooni kinnitust. Peale küsimuse sõna-sõnalt ettelugemist võib küsitlaja lisada lause, milles sisaldub vastaja poolt juba eelnevalt antud informatsiooni. Näiteks „Te ütlesite varem, et Kas see on õige?“
 - Esitada küsimus eessõnaga. Kui vastaja on juba sellise info andnud, siis võib selle lisada küsimusele eelnevasse lausesse. Näiteks „Te ütlesite enne, et ..., kuid ma pean siiski esitama selle küsimuse nii nagu see kirjas on“.
- g) Mitte mingil juhul ei tohi küsitlaja vahele jätta mitte ühtegi küsimust, ka siis mitte, kui küsitlaja on veendunud, et ta teab vastust.
- h) Ka ei tohi vastajat oma arvamuste või hinnangutega suunata. Hea küsitlaja saab üsna intervjuu alguses aru, milline vastaja on – tema väärtushinnangud, elustiil jms. Seetõttu oskab küsitlaja ette aimata, kuidas vastaja võiks küsimustele vastata.
- i) Küsitlaja ei tohi seda välja näidata ning sellest lähtuvalt küsimusi täiendada fraasidega nagu „Ma tean, et tõenäoliselt Teiega pole sellist asja olnud, aga ...“. On väga oluline, et küsitlaja selliseid hinnanguid välja ei näita ning selliseid kommentaare ei tee.
- j) Kui teile tundub, et küsimus tuleks kuidagi teisiti sõnastada, palun kasutage CTRL-M ja kirjutage omapoolne sõnastus küsimusele märkusena, kuid ärge ise sõnastust muutke küsitlemisel.
- k) Kui teile tundub, et vastaja ei saanud küsimusest aru või sai valesti aru, palun kasutage CTRL-M ja kirjutage vastav tähelepanek ülesse, kuid ärge ise vastaja vastust muutke.
- l) Kui tarkvara ei anna küsimusi õiges järjekorras, või on tekstis sees arusaamatuid kohti või tarkvara ei lase sisestada õiget vastust, palun kasutage CTRL-M ja kirjutage vastav tähelepanek ülesse nii, et see segaks võimalikult vähe vastajat.

Arvuti ekraanil on küsimustes kasutatud järgmist kirjastiili:

- Tavaline tekst tavalises fondis: tuleb küsitlajal sõna-sõnalt ette lugeda.
- Kui tavalises tekstis on mõni sõna **tugevas kirjas**: need sõnad on olulisemad ning küsimuse ette lugemisel tuleb neid sõnu rõhutada.
- Tugevas kirjas (bold)tekst, mis algab lühendiga **INT**: on küsitlajale mõeldud juhis ja seda ei tule ette lugeda.

- Sulgudes tekst (näiteks *(12 viimase kuu jooksul)*): on korduv. See tuleb ette lugeda esimene kord ning seejärel võib vajadusel jätta paaril järgmisel korral ette lugemata.
- Kaardil olevaid variante ei pea tavaliselt ette lugema, kuid kui vastajal on lugemisega raskusi, siis tuleb vastajale ette lugeda ka kaardil olevad variandid.

Küsimuste selgitamine ning neutraalne üleküsimine.

Vastaja vajab lisaselgitusi, kui ta ei saa küsimusele vastata, sest ta ei saa küsimusest aru. Neutraalne üleküsimine on vajalik sel juhul, kui vastaja saab küsimusest aru, kuid siiski annab vastuse, mis küsimusega ei sobi või mida ei ole võimalik sisestada (vastusevarianti ei ole).

Reeglid lisaselgituste andmiseks ja neutraalseks üleküsimiseks:

- a) Kui vastaja ei saanud küsimusest aru, ei kuulnud või unustas küsimuse, siis tuleb see uuesti ette lugeda täpselt niimoodi, nagu kirjas on. Ette tuleb lugeda kogu küsimus. Ainult sel juhul, kui vastaja küsib konkreetset mingi küsimuse osa kohta, tuleb ette lugeda vajalik osa küsimusest. Võib alustada sõnadega: “las ma kordan küsimust” või “ma loen küsimuse uuesti ette” vms. **Mitte mingil juhul ei tohi küsimust ümber sõnastada.** Lisainformatsiooniks tohib kasutada ainult intervjuerijale mõeldud märkusi, mis on näha ekraanil ja algavad lühendiga INT.
- b) Kui vastaja annab vastuse, mis ei ole kooskõlas küsimusega või mida ei ole võimalik sisestada (vastusevarianti ei ole), siis võib alustada küsimuse kordamist neutraalse juhisega. Selleks on väljendid nagu:
 - o Aga üldiselt, ...
 - o Lubage ma kordan küsimust, ...
 - o Aitäh, aga tavalisest situatsioonist rääkides ...
 - o Arvestades tavalist olukorda, ...

Näiteks:

Küsitaja: “Kas te tunnete valu kõikidel päevadel?” (variandid jah või ei)

Vastaja: “Mõnikord”

Küsitaja: “Aga üldiselt, kas te tunnete valu kõikidel päevadel?”

- c) Kui vastaja küsib lisaselgitusi määratlustele, näiteks: “mida sellega on mõeldud” või “kas selle all on mõeldud seda”, kuid lisaselgitusi ei ole ekraanil, siis tuleb vastata: “nii nagu teie arvates on õige” või “nii nagu teie aru saate” vms.
- d) **Küsitaja EI TOHI anda lisaselgitusi, mis ei ole ekraanil ja EI TOHI küsimuse sõnastust muuta või kohandada.** Ainult nii saab tagada, et kõik vastajad saavad sama informatsiooni ning tulemused on võrreldavad.
- e) Kui tundub, et vastaja ei saanud küsimusest aru või saab vastuse, mida ei ole võimalik sisestada (kodeerida), siis võib kasutada neutraalsel viisil küsimuste üleküsimist. Seda on vaja, kui:
 - o Vastus ei olnud arusaadav
 - o Vastust ei saa sisestada
 - o Vastus ajab segadusse
 - o Vastus ei sobi küsimusega

Neutraalsel viisil üleküsimist kasutatakse, et:

- Motiveerida vastajat küsimusest aru saama
- Saada täielik vastus
- Aidata vastajal keskenduda küsimusele

Neutraalseks üleküsimiseks toimi järgnevalt :

- a) Anna vastajale hetk aega mõtlemiseks
- b) Korda küsimust
- c) Kasuta järgmisi neutraalseid lauseid:
 - o Mida te silmas peate?
 - o Kas võiksite täpsemalt selgitada?
 - o Mida te sellega mõtlete?
 - o Kas on veel ... (mingeid põhjusi)?
 - o Mis nendest variantideks võiks kõige enam sobida?

Kui vastaja vastab “ei tea”, tuleb vähemalt üks kord küsimus neutraalselt üle küsida.

Mitme vastusevariandiga küsimuste puhul (ütlev kõik!) tuleb küsida “Kas on veel?” või “Veel midagi?” vms kuni kõik sobivad variandid on kirja pandud.

Tagasisidestamine.

Intervjuu ajal peab küsitleja reageerima vastaja vastustele, et hoida vastajat aktiivsena küsitluse ajal ning näidata oma huvitatust. Samuti on tagasiside andmine kontrolli hoidmise võimalus küsitluse käigu üle. Kui tagasiside andmine on tavaliselt vajalik, et hoida vastaja motivatsiooni ning keskenduda küsitluse teemale, tuleb olla ettevaatlik liiga sagedase ning ülemäärase tagasiside andmise eest.

Tagasisidestamine on vajalik, et julgustada vastama ja et kindlustada:

- Vastaja kuulab ära kogu küsimuse
- Vastaja annab täieliku vastuse küsimustele
- Vastaja annab vastuse, mis sobib küsimusega
- Vältida teemast kõrvalekaldumisi

Tagasisidestamise reeglid:

- Saavutada hea koostöö, mitte saada “õiged” vastused
- Kui vastaja annab vastuse, mida ei saa sisestada, siis **EI TOHI kasutada tagasisidestamist** vaid neutraalset üleküsimist
- Tagasiside ei tohi mõjutada vastaja hinnanguid
- Tagasiside tuleb anda siis, kui see on vajalik ning nii lühidalt, kui see on vajalik.
- Tagasisidet on vaja anda umbes pooltel hästi vastatud küsimuste puhul
- Kuna vastajad on enamasti vanemas eas ning küsitlus on pikk, siis on vaja hoida vastajat teemas:
 - Selles uuringus me soovime teada TEIE kogemusi.
 - Kui te soovite, võime sellest pikemalt rääkida peale intervjuu lõppu
 - Meil on veel palju küsimusi. Kas võiksite nendega edasi minna?

Tagasiside laused:

- Jah, seda on hea teada.
- Aitäh!
- Lubage, ma panen selle kirja.
- Lubage ma ütlen, kuidas ma aru sain.
- Ma tahan olla kindel, et ma sain aru.

Vastuste sisestamine.

- Vastuse sisestamiseks tuleb tavaliselt märkida vastaja poolt valitud vastusevariant, sisestada öeldud number või tekst. Vastusevariantide numbrite sisestamisel **tuleb olla tähelepanelik**, et sisestada õige variandi number. Vastusevariantide numeratsioon ei ole sageli järjestikune.
- Kui vastaja vastus ei vasta küsimuse või vastusevariantide sisule, siis tuleb küsimust korrata, kasutades neutraalse üleküsimise tehnikat. Kui küsitleja ei ole kindel, millise variandi alla vastus tuleb kodeerida, siis tuleb küsimus uuesti esitada.
- Kui vastaja on teinud eelmistes vastustes vea ning see nõuab, et läheksite tagasi, kasutage vasak-parem nooleklahve (←, →, jne), kuid ärge kasutage üles-alla nooleklahve. **NB! Ära kasuta vasakut noolt märkuste sisestamise protsessis.**
Paranduse juurest tagasi intervjuu viimase vastatud küsimuse juurde saab klahviga **END**.
- Kui vastaja annab vastuse, kuid lisab selgituse mis näitab olukorra erandlikkust (kasutades näiteks sõnu „juhul kui“, „väljaarvatud“, „aga“), siis tuleb lisada küsimusele märkus. Märkuse lisamiseks saab kasutada klahvikombinatsiooni **CTRL+M**. Sellised märkused võivad osutada andmete analüüsimisel vajalikuks. Mõnikord täiendab vastaja oma vastust lihtsalt lisaselgitusega (kasutades näiteks sõnu „sellepärast et“, „siis“ jne) või sõnastab variandi pisut teisiti. Selliseid märkusi ei ole vaja kirja panna.
- “Ei tea”** vastuse sisestamiseks saab kasutada klahvikombinatsiooni **CTRL+K** ja **“Keeldub”** vastuse sisestamiseks **CTRL+R**. **Tuleb meele pidada, et SHARE küsitluse reeglite järgi tuleb „ei tea“ vastuse puhul kasutada vähemalt ühel korral neutraalse üleküsimise tehnikat.**

Tagasisivaatelise eluloo küsitluse osas kuvatakse küsitajale ekraanile ka kalender. Kui vastajale meenub midagi tagant järele, saab vastust **parandama** minna kasutades 3 võimalust:

- kas kalendriale kliksides või Ctrl 1 kuni 5 valides, mis vastavalt tähendavad:
 - Ctrl + 1: suunab RC (lapsed)
 - Ctrl + 2: suunab RP (partnerid)
 - Ctrl + 3: suunab RA (eluase)
 - Ctrl + 4: suunab RE (töö)
 - Ctrl + 5: suunab HS (tervis)
- klikkides vastava sündmuse ruudule (nt lapse sünd) või
- klikkides kalendri rea nimele (nt Lapsed).

Kui märkuse juures palutakse salvestada, siis tuleb vajutada salvesta peale, mitte edasi minna. Kui märkus on salvestatud, siis ekraanile ilmub väike kirjaklambri mark.

Kui tekst on ekraanil liiga väike, kasuta zoom+/- ja scrollimise funktsioone.

4. SHARE VALIM.

SHARE uuringuvalim on võetud juhuvalikuga rahvastikuregistrist inimeste hulgast, kes on vähemalt 50 aastat vanad ja elavad registri andmetel Eestis. Iga isik on valitud nii, et ta oma vanuse, soo, etnilise kuuluvuse ja regionaalse asukoha tõttu võrdse tõenäosusega esindaks kõiki samade tunnustega inimesi antud rühmas. SHARE valim koosneb umbes 8000 isikust, kellest paneelisikuid on umbes 6000. Paneelisikuid küsitletakse seekord juba neljandat korda.

Kätte tuleb saada valimis antud isikud. Abiks on eelmistes lainetes teada saadud elukohad ja telefoninumbriid, millelt tol korral kontakt on saadud. Lisatud on ka rahvastikuregistrist saadud aadress.

Valimis olevale isikule lisaks küsitletakse ka selle isiku abikaasat või elukaaslast, kui ta elab vastajaga samas leibkonnas. Kui valimis on vähemalt 50-aastased isikud, siis valimis oleva isiku abikaasa või elukaaslane, kui ta elab vastajaga samas leibkonnas, võetakse uuringusse sõltumata tema vanusest. Juhul, kui abikaasa või elukaaslane on vaimiisikust lainete vahelisel ajal lahku elama asunud, küsitletakse teda ja tema uut leibkonda sel juhul, kui ta oli eelmises laines vähemalt 50-aastane. Need abikaasad või elukaaslased, kes on põhivastajast lahku elama asunud ja olid nooremad kui 50-aastased, langevad nüüd ja edaspidi küsitlusest välja. Valimiisikuteks 2017. aastal on isikud, kes on sündinud enne 1. jaanuari 1965 ehk sünniaastaga 1964 ja vanemad (paneeli ei ole 7. laines noorematega täiendatud).

SHARE küsitluses küsitakse ka nende valimiisikute kohta, kes on eelnevates küsitluslainetes vastanud, kuid tänaseks surnud. Küsimused esitatakse tema viimase eluaasta kohta ehk teostatakse nn elulõpuintervjuu. Samuti küsitletakse valimiisikuid hooldekodus. Hooldekodus elava valimiisikuga kontakti saamiseks on küsitajal abiks infokiri hooldekodu töötajale.

Juhul, kui vastaja ei ole võimeline ise vastama, on asendusvastaja SHARE küsitluses lubatud, välja arvatud neis osades, mida saab vastata ainult valimiisik ise.

Valimiisikud on saanud eelnevalt postiga teate küsitaja peatsest saabumisest. Minnes kohtuma intervjuueerijatavaga, on kasulik infokirja koopia kaasa võtta juhaks, kui vastaja väidab, et pole infokirja saanud.

Küsitaja jaoks on ette valmistatud ka infokiri vastaja lähedaste jaoks. Seda saab kasutada olukorras, kus vastaja sugulased väljendavad vastuseisu sellele, et nende vanemas eas sugulast tahetaske küsitleda, või pole nad nad lihtsalt varem SHARE uuringust kuulnud. Infokirjas selgitatakse ka seda, kuidas hoitakse andmete konfidentsiaalsust. Kui sugulased on väga tõrksad, siis palun edastage info küsitlusjuhile, ning kiri sugulasele saadetakse Statistikaametist. Sellisel juhul peab olema kontakt, kuhu saata.

5. VALIMISSE SATTUNUD ISIKUTE OTSIMINE JA VASTAMA MOTIVEERIMINE

Valimis olevat inimest tuleb otsida kuni küsitleja saab ta kätte või minimaalselt kuus korda, sealjuures:

- Erinevatel nädalapäevadel
- Erinevatel kellaaegadel
- Lubatud on nii silmast-silma kui telefonikontaktid, lisainformatsiooni küsimine lähedastelt ja naabritelt

Kui valimis oleva isikuga on kontakti saadud, siis on järgmine töö motiveerida teda vastama. SHARE on paneeluuring. Seega on eriti oluline esimesel korral saada võimalikult palju vastajaid – muidu ei jää järgmisteks kordadeks kedagi alles. Vastama veenda tuleb ka neid, kes põhiisiku abikaasa või elukaaslasena pole vahepealsetes lainetes vastuseid andnud. Samuti tuleb veenda vastama ka kõiki ülejäänuid, kes on mõnes küsitluslaines osalenud, kuid näiteks eelmises vastuseid ei andnud.

Teiste riikide kogemus on näidanud, et peamiselt ei osale inimesed uuringus, sest:

- nad ei ole huvitatud
- neil ei ole aega
- nad ei osale kunagi uuringutes
- nad ei soovi loobuda privaatsusest
- neil on varasematest uuringutest negatiivsed mälestused.

Et olla edukas küsitleja tuleb arendada omaenda intervjuuerija stiili, mis peab olema sobiv ja meeldiv ka vastaja jaoks. Siiski tasub meeles pidada järgmisi punkte:

- a) Peab suutma luua sõbralik, meeldiv, professionaalne, empaatiline ja positiivne õhkkond, samas selgitades kui oluline on uuring ja kui oluline on valimisse sattunud inimeste vastamine. Tuleb rõhutada, et vastamise jooksul püütakse järgida vastaja vajaduse ja kindlasti ei tohi valimisse sattunud isikuga vaidlema minna.
- b) Kui valimisse sattunud isik toob välja põhjuseid, miks ta ei saa uuringus osaleda, siis küsitlejal tuleks leida võimalusi ja pakkuda lahendusi. Tuleb leida võimalus, millele valimisse sattunud isik võiks vastata „jah“. Näiteks, kui vastaja ütleb, et ta ei jaksa nii pikale intervjuule vastata, tuleb pakkuda lahendust, et intervjuu võib teha mitmes osas.
- c) Kui ei õnnestu veenda valimisse sattunud isikut vastama selle külastuse korral, siis tuleks siiski jätta sõnum: teie osalemine on nii oluline, et me peaksime seda veelkord arutama. Näiteks võib lõpetada külastuse lausega „Ma võtan teiega uuesti ühendust, kui teil on rohkem võimalusi vastamiseks“ või „Ma astun teinekord läbi, kui ma siin naabruses intervjuud teen“. On oluline lõpetada esmakordne kontakt vähemalt uue kontakti lootusega, kuid samal ajal arvestades valimisse sattunud isiku poolt väljatoodud põhjustega, miks ta uuringus osaleda ei saa.
- d) On väga oluline rõhutada uuringus osalevate inimeste andmete kaitset ning konfidentsiaalsuse tagamist.
- e) On väga oluline rõhutada vastaja olulisust – iga valimisse sattunud isik peab tundma, et just tema vastused on uuringu õnnestumise seisukohalt eriti olulised, et ta on unikaalse elukäiguga ning tema andmete puudumine uuringust tekitab olulise lõnga andmestikus ning valimisse sattunud isikuid ei ole võimalik asendada.

Vastajad on välja toonud, et küsitleja puhul on eriti oluline:

- a) **Professionaalsus** – sotsiaalteadlased on välja töötanud andmete kogumise võimalused. Küsitleja on spetsiaalselt selleks välja õpetatud professionaal ning tema töö on edaspidise töö alus. Enda tutvustamisel kasuta alati oma täisnime ning asutuse täisnime ja viita Euroopa Liidule.
- b) **Saavuta uuringusse sattunud isiku tähelepanu.** Inimestel on tänapäeval palju kontakte mitmete ukse taha sattunud isikutega: kaubamüüjad, turu-uuringute küsitlejad jne. Töö välja põhjused, miks just Sinule peaks vastama ning töö välja põhjused, miks seda uuringut vaja on.
- c) **Hoia ja arenda dialoogi** – me kõik armastame mõttevahetust ning vestlust. Kuid hoia joont – mina kuulan ja sina räägid. Meie jagame ainult informatsiooni. Vastaja peab uskuma, et tema vaated ja arvamused on olulised ning Sina kuulad ja mõistad seda. Selleks tuleb:
 - o Anda vastaja küsimustele vastused, mis tema otsust mõjutavad positiivses suunas
 - o Vasta kiiresti ja lühidalt kasutades igapäevast ja mugavat keelt, mis on vastajale mõistetav ja arusaadav
 - o Välti küsimusi, millele saab lühidalt vastata „jah“ või „ei“.

- d) **Arenda oma teadmisi uuringust** – vastajad võivad küsida igasugust informatsiooni. Kui tekib küsimusi, millele vastata ei oska, siis küsi seda uuringu meeskonna käest ning täienda seeläbi oma teadmisi.
- e) **Õpi tundma vastajaid** – iga kord, kui sa kontakteerud vastajatega, õpid neid pisut rohkem tundma. Sa õpid tundma nende päevakava ning sobivamaid kontakteerumise hetki. Pane kõik selline lisainfo kirja kontakteerumise käiku, siis on järgmistel suuremad võimalused neid teadmisi omandada.
- f) **Mõtle läbi sagedasemad küsimused ja vastused, mida vastajad esitavad** – uuringusse sattunud isikud oskavad mitmel viisil küsida „Miks mina?“. Sinu ülesanne on neile selgitada seda neile arusaadaval moel. Alati kuula hoolikalt, millist keelt kasutab uuringusse sattunud isik, see aitab Sinul valida keelt, mida kasutada teda uuringus vastama motiveerimiseks. Tavaliselt esitatakse järgnevat küsimusi:
 - a. Milliseid küsimusi mulle esitatakse?
 - b. Millest see uuring on?
 - c. Kui pikalt see küsitlus aega võtab?
 - d. Mida te nende vastustega peale hakkate?
 - e. Kes selle uuringu läbiviimise kinni maksab?
 - f. Miks on vaja, et mina vastaksin?
 - g. Kas keegi saab teada, millised vastused mina andsin?
- g) **Kasuta aktiivse kuulamise tehnikat** – kuulamine on Sinu töö! Kui inimesed räägivad, siis nad ei taha nõu, soovitusi või suunamist, nad tahavad lihtsalt, et keegi kuulaks. Pane tähele vastaja sõnavara ning rääkimise stiili. Küsi lisaselgitusi näitamaks, et oled teda kuulanud. Kasuta vastaja sõnavara andes talle sellega tagasisidet, et sa teda kuudad.
- h) **Pea kinni kokkulepitud ajakavast.**

6. VALIMI HALDAMINE JA KONTAKTEERUMISE PROTOKOLL

SHAREs on oma IT-süsteem valimi haldamiseks ja kontaktide märkimiseks. Selle nimi on SMS – Sample Management System ehk valimi haldamise süsteem. Selles süsteemis on:

- i) Info valimisse sattunud isiku ja leibkonna liikmete kohta: aadress, nimi, sugu, sünniaasta
- j) Aadressimuudatus
- k) Kontakteerumine: kontaktiis, kontakti aeg ja tulemus
- l) Ajakava
- m) Asendusvastaja ehk Proxy-vastaja info

- n) Leibkonnatabel SMS-i avamiseks klõpsa arvuti ekraanil ikoonil SMS klient:

Või vali Start nupust Programmide alt SHARE ning selle alt omakorda SMS klient:

Avaneb sisselogimise aken, kuhu sisesta oma kasutajatunnus ja parool.

SMS-i aken näeb välja järgmine, vt järgmine joonis:

Siin on Sinu valimisse sattunud isikud.
Saad otsida siit aknast või kasutades kerimisriba nimekirjast

Siin on andmed vasakul pool märgitud valimisse sattunud isiku kohta
Ülevalt äärest saad valida, mille kohta infot näidatakse:
Leibkond: valimisse sattunud isiku aadress ja telefoninumber
Leibkonna liikmed: andmed küsitletavate kohta
Kontaktides on näha kõik kontaktid, mis on tehtud
Ajaloos on näha kõik tegevused.

Leibkond - TT-999001-A

Leibkonnainfo

Sideident: TT-999001-A
Leibkonna nimi: Straw
Esimene e-kiri:
Esimene telefoninumber: 020-12367212
Teine telefoninumber:
Teine e-kiri:

Aadressinfo

Tänav: Klaverstraat
Linn: Amsterdam
Hooldekodu: Ei
Number: 55
Sihtnumber: 1023 BA

Varasemad aadressid

Tänav	Number	Linn	Sihtnumber

Alalise elukoha aadress

Kontaktisik	Tänav	Number	Sihtnumber	Linn	Telefon	Telefon

Ajakava Andmeedastused

31 Mai 2010 (E)	1 Juuni 2010 (T)	2 Juuni 2010 (K)	3 Juuni 2010 (N)	4 Juuni 2010 (R)	5

Siin on kalender. Kontaktides kokkulepitud tegevused lähevad automaatselt kalendrisse

SMS-i tuleb kirja panna kõik kontaktid, aadressimuudatused, täita leibkonnatabel ning alustada intervjuud.

6.1 Tegevuste järjekord on järgmine:

1) Valida SMS-is valimisse sattunud isik ning otsida teda valimis olevalt aadressilt. Kui on olemas ka telefoninumber, siis saab kasutada ka telefoni teel otsimist. Esimene kontakt on siiski soovitatav teha silmast-silma.

2) Otsimise käik tuleb märkida **leibkonnaliikme** kontaktidesse, valides ülevalt äärest "leibkonnaliikmed" ning kontakti lisamiseks "Lisage uus kontakti kood", vt järgmine joonis:

SHARE Sample Management System v4.4.4 - Test Test

Fail Tegevused Aken Abi

Valim

TT-999001-A
TT-999001-01
TT-999002-A
TT-999002-01
TT-999003-A
TT-999003-01
TT-999004-A
TT-999004-01
TT-999005-A
TT-999005-02
TT-999005-03
TT-999005-04
TT-999006-A
TT-999006-01

Leibkond Leibkonnaliikmed Kontaktid Ajalugu

Leibkonnaliikmed

Berta Straw

[Lisage uus kontakti kood](#)

Sideident

Nimi: Berta Straw

Sünniaasta 1920

Sugu Naine

☒ Sobiv ☒ Elus

☒ Algne valimi liige ☒ Abikaasa: Mitte ükski nendest (uus)

TT-999101-01

[Uuendage](#)
[Valimisse](#)
[Osales vii](#)
[Intervjuu](#)
[Teine isik](#)

Avaneb uus aken, kus tuleb märkida:

SHARE Sample Management System v4.8.4 - Test Test

Fail Tegevused Aken Abi

Valim

TT-999001-A

Leibkond Leibkonnaliikmed Kontaktid Ajalugu

Leibkonnaliikmed

Lisage uus kontakti kood

Kuupäev, kellaaeg

Kontakteerumise viis

☐ Otsekontakt ☐ Telefoni teel

Tulemus

☐ Leibkond tervikuna

☒ Berta Straw

Märkus:

201 - Puudub vastus, puudub kontakt
202 - Kontakt, proovige uuesti
203 - Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks
204 - Kontakt, kokkusaamine
205 - Kaudne keeldumine: aega pole, kogu aeg hõivatud
206 - Kaudne keeldumine: liiga vana, liiga haige
207 - Kaudne keeldumine: pole huvi, küsitluste vastu
208 - Kaudne keeldumine: muud põhjused
209 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga hõivatud, aega ei ole
210 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga vana, kehv tervis
211 - Keeldumine, vajab nõustamist - huvipuudus, uuringute vastu
212 - Keeldumine, vajab nõustamist - muud põhjused
401 - Haiglas
402 - Üldhooldekodus
403 - Vangis
404 - Lahkus välismaale
405 - Keelebarjäär
500 - Märkus

Kontakteerumise aeg

Kui tulemuseks oli kokkulepitud aeg, siis kohtumise aeg

Alati saab lisada märkuse

OK Tühista

Hooldekodu leibkonnaküsitlus ei erine tavakodust, st eeldatud on, et partner võib ka elada samas hooldekodus ja see ongi nende kodu.

Kui leibkonna kontakteerumisel selgub, et leibkonna põhiliige on surnud, ära kolinud või aadress puudub, siis leibkonna alt valides pakub vajalikud koodid (301, 406, 407, 408):

Valik leibkonna alt

Leibkond - TT-999001-A

Tulemus

- 204 - Kontakt, kokkusaamine
- 205 - Kaudne keeldumine: aega pole, kogu aeg hõivatud
- 206 - Kaudne keeldumine: liiga vana, liiga haige
- 207 - Kaudne keeldumine: pole huvi, küsitluste vastu
- 208 - Kaudne keeldumine: muud põhjused
- 209 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga hõivatud, aega ei ole
- 210 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga vana, kehv tervis
- 211 - Keeldumine, vajab nõustamist - huvipuudus, uuringute vastu
- 212 - Keeldumine, vajab nõustamist - muud põhjused
- 301 - Surnud
- 401 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga hõivatud, aega ei ole
- 402 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga vana, kehv tervis
- 403 - Keeldumine, vajab nõustamist - huvipuudus, uuringute vastu
- 404 - Keeldumine, vajab nõustamist - muud põhjused
- 405 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga hõivatud, aega ei ole
- 406 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga vana, kehv tervis
- 407 - Keeldumine, vajab nõustamist - huvipuudus, uuringute vastu
- 408 - Keeldumine, vajab nõustamist - muud põhjused
- 500 - Märkus

Kohtumine

Kuupäeva ei ole valitud. Valige kuupäev... Kontakt ilma vastaj...
 Kuupäeva ei ole valitud. Valige kuupäev... Kontakt ilma vastaj...

Lisanduvad koodid

Leibkonnainfo

Kontaktteerumise aeg

november 2010. a.

12:20

Tulemus

Kontaktteerumise tulemuste koodid võib jagada nelja peamisesse gruppi:

- 1) Lootustandvad või positiivses
- 2) Pehme keeldumine
- 3) Kindel keeldumine
- 4) Muu väljalangemine

Lootustandvad koodid on juba positiivse tulemusega või on lootust positiivse tulemusega lõpetada.

Töö lõpetamisel võib jääda viimase kontakti koodiks ainult: puudub vastus, puudub kontakt

- a) Puudub vastus, puudub kontakt: küsituleja käis kohal, kuid ei saanud kedagi kätte. Soovitav lisada märkus.
- b) Kontakt, proovige uuesti: keegi (valimiisik või keegi teine) õnnestus tabada, kuid konkreetset kokkulepet kohtumiseks ei õnnestunud saada. Soovitav lisada märkus.
- c) Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks: valimiisik õnnestus kätte saada, valimiisik on valmis intervjuud andma. Tuleb märkida intervjuu aeg (valige kuupäev), kui vastab kohe, siis selle hetke kuupäev.
- d) Kontakt, kokkusaamine: valimiisik õnnestus kätte saada ja kokku leppida kokkusaamine. Ei ole kindel, kas intervjuu saab. Tuleb märkida kokkusaamise aeg (valige kuupäev).

Keeldumiste puhul tehakse ranget vahet, kas tegemist on pehme keeldumisega või kindla keeldumisega.

Pehme keeldumine annab lootust, et vastaja keeldumine ei ole veel lõplik ning tuleb jätkata tööd vastama veenmiseks. Ükski nendest koodidest ei tohi jääda töö lõpetamisel viimase kontakti koodiks:

- a) Keeldumine, hõivatud, ajapuudus: pehme keeldumine ajanappuse tõttu, on lootust, et leiab sobiva aja.

- b) Keeldumine, liiga vana, kehv tervis: pehme keeldumine tervislikel või vanusest tulenevatel põhjustel, on lootust, et paraneb või leiab kellegi vastamisel appi.
- c) Keeldumine, huvi puudus uuringute vastu: pehme keeldumine huvi puudumise tõttu, on lootust, et õnnestub motiveerida
- d) Keeldumine, muud põhjused: pehme keeldumine muul põhjusel, on lootust need põhjused kõrvaldada.

Kindel keeldumine tähendab vastaja lõplikku keeldumist uuringus osalemast. Töö lõpetamisel võivad jääda viimase kontakti koodiks:

- a) Kindel keeldumine, liiga hõivatud, aega ei ole: lõplik keeldumine ajanappuse tõttu.
- b) Kindel keeldumine, liiga vana, kehv tervis: lõplik keeldumine vanuse või tervise tõttu.
- c) Kindel keeldumine, huvi puudus uuringute vastu: lõplik keeldumine huvi puudumise tõttu.
- d) Kindel keeldumine, muud põhjused: lõplik keeldumine muul põhjusel.

Muud väljalangemise koodid võivad jääda viimase kontakti koodiks:

- a) Haiglas – valimiisik viibib haiglas kogu uuringuperioodi. NB! Kui teha Proxy intervjuu, siis on tulemuseks “Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks”
- b) Vangis – valimiisik viibib vangis kauem kui aasta. NB! Proxy-intervjuud ei tohi teha!
- c) Lahkus välismaale – valimiisik viibib välismaal kauem kui aasta. NB! Proxy-intervjuud ei tohi teha!
- d) Keelebarjäär – valimiisikuga ei ole võimalik keele tõttu suhelda. NB! Kui teha proxy intervjuu, siis on tulemuseks “Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks”

TÄHTIS! SHARE intervjuu loetakse kaotsiläinuks alles siis kui on kontakteerunud vähemalt 6 korda, millest vähemalt 2 kontakti peab olema tehtud päevasel ajal!

A.1 Ülevaade koodidest leibkonna/isiku tasemel

		Paneb süsteem		
		Paneb küsitaja		
Kood	Tase: H-leibkond R - isik	Type of event		TÖLGE
		Kontaktivormi täitmine	Süsteemi poolt genereeritavad	
100	H+R		Coverscreen interview started	Leibkonnatabel alustatud
101	H+R		Coverscreen interview completed	Leibkonnatabel lõpetatud
104	R		Main or exit interview break off (Interruption)	Intervjuu pooleli
110	R		Main interview started	Põhiintervjuu alustatud
111	R		Main interview completed	Põhiintervjuu lõpetatud
120	R		Exit interview started	Elulõpuintervjuu alustatud
121	R		Exit interview completed	Elulõpuintervjuu lõpetatud
201	H+R	No answer, no contact		Ei ole vastust, ei ole kontakti
202	H+R	Contact, try again		Kontakt saavutatud, proovi uuesti
203	H+R	Contact, appointment for interview		Kontakt saavutatud, kokkulepe intervjuu läbiviimiseks
204	H+R	Contact, appointment for another contact		Kontakt saavutatud, kokkulepe uueks kokkusaamiseks
205	H+R	Soft refusal - too busy, no time		Pehme keeldumine – liiga hõivatud, ei ole aega
206	H+R	Soft refusal - too old, bad health conditions		Pehme keeldumine – liiga vana, haige
207	H+R	Soft refusal - no interest, against surveys		Pehme keeldumine –uuringute vastu huvi puudub
208	H+R	Soft refusal - other reasons		Pehme keeldumine – muud põhjused
209	H+R	Refusal, advice needed - too busy, no time		Range keeldumine – liiga hõivatud, ei ole aega
210	H+R	Refusal, advice needed - too old, bad health conditions		Range keeldumine – liiga vana, haige
211	H+R	Refusal, advice needed - no interest, against surveys		Range keeldumine –uuringute vastu huvi puudub
212	H+R	Refusal, advice needed - other reasons		Range keeldumine – muud põhjused
300	R		Deceased	Surnud (leibkonnatabelis märgitud)

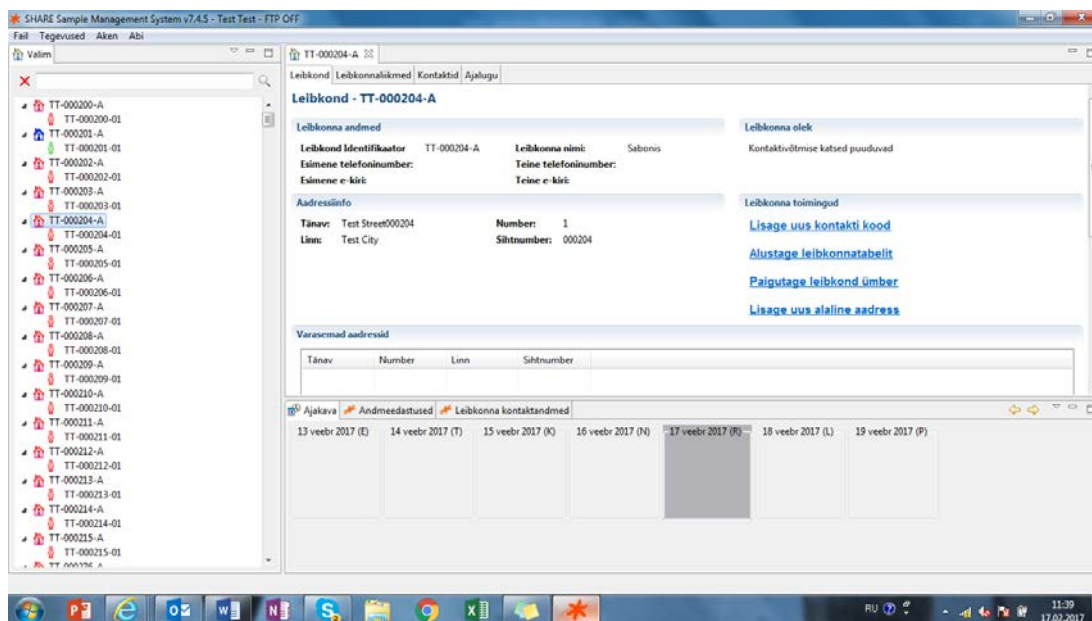
301	R	Deceased			Surnud (ei saa täita leibkonnatabelit)
Code	Level	Type of event			
		Filling the Contact Registration Form	Other user action	System-generated events	
401	H+R	In hospital			Haiglas
402	H+R	In old-age home			Hooldekodus
403	H+R	In prison			Vangis
404	H+R	Moved abroad			Alaliselt kolinud
405	H+R	Language barrier			Keelebarjäär
406	H	Moved - new address known			Kolinud – uus aadress teada
407	H	Moved - new address unknown			Kolinud – uus aadress teadmata
408	H	Address non-existent, house vacant			Aadressi ei ole olemas, maja tühi
409	R			Ineligible after coverscreen	Sobimatu peale leibkonnatabeli täitmist
410	R			Status change from eligible to ineligible because of deceased spouse	Staatus muutub sobivast sobimatuks peale abikaasa surma
411	R			Status change from ineligible to eligible after coverscreen	Staatus muutub sobimatust sobivaks peale leibkonnatabeli täitmist
412	R			Ineligible at preload	Sobimatu
500		Note			Kommentaari
901			Case removed from laptop		Leibkond üleviitud ühest arvutist teise

3) Kui vastaja on nõus intervjuuga ja intervjuu tuleb mõne aja pärast, siis tuleb märkida kontakti koodiks "Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks" intervjuu ajaks "valige kuupäev" selle hetke aeg. Kui intervjuuerida saab kohe, asuge täitma andmeid leibkonnaliikmete kohta. Selleks tuleb avada üleval äärest osa "Leibkond" ning valida "Alustage leibkonnatabelit". Kirja tuleb panna kõik leibkonnaliikmed ning nende suhted ja programm annab peale leibkonnaliikmete märkimist teada, keda tuleb küsitleda. Kui "leibkonnatabeli" täitmisel ei avalda vastaja juurde tulnud isiku sünnikuupäeva ja aastat, siis tuleb koodiks sisestada 99999.

Leibkonna lehel on võimalik lisada veel aadresse, kust või kelle kaudu saab leibkonnaga kontakti (**„Lisage uus alaline aadress“**) ning lisada täiesti uus aadress, kui leibkond on kolinud või samal aadressil uut kontakinfot – nt telefoninumber või e-mail (**„Paigutage leibkond ümber“**).

On väga oluline sisestada leibkonnatabelisse korrektsed andmed. Nende alusel esitab programm hiljem intervjuu käigus küsimusi. Kui leibkonnatabelis on vale info, võib intervjuu ebaõnnestuda.

Kui leibkonnatabeli täitmine on lõpetatud ja tabel kinni pandud, siis andmeid hiljem muuta ei saa.

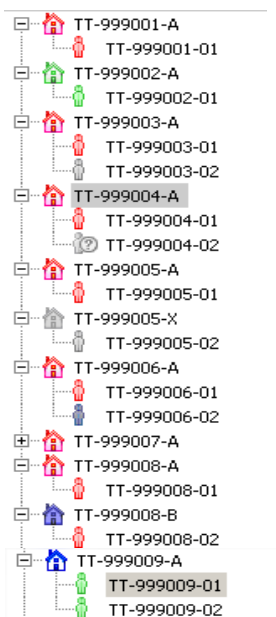
4) Intervjuude läbiviimiseks pärast leibkonnatabeli täitmist tuleb avada üleval äärest osa "Leibkonnaliikmed" ning valida valimisse sattunud isiku andmete tagant "SHARE elukäiguküsitluse alustamine". Selline valik tekib alles peale leibkonnatabeli täitmist.

5) Kui valimisse sattunud isiku leibkonnas elab tema partner: abikaasa või elukaaslane, siis tuleb intervjuu läbi viia ka temaga. Enne partneri intervjuueerimist tuleb täita **kontakteerumise käik** ka **partneri kohta**. Alles seejärel võib alustada intervjuud. Nii kontaktide märkimine kui ka intervjuueerimise alustamine toimub sarnaselt valimisse sattunud isikuga.

Mõnikord võib juhtuda, et valimisse sattunud isikut ei saa intervjuueerida, kuid vestluse käigus selgub, et küsituleja on saanud kontakti valimisse sattunud isiku abikaasa või elukaaslasega, siis tuleb:

- Täita kontakteerumise käik valimisse sattunud isiku kohta
- Seejärel täita leibkonna tabel
- Seejärel täita kontakteerumise käik valimisse sattunud isiku abikaasa või elukaaslase kohta
- Seejärel viia läbi intervjuu valimisse sattunud isiku abikaasa või elukaaslasega
- Seejärel tuleb jätkata katseid valimisse sattunud isikuga kontakti saamiseks

6) Valimi loetelu värvide seletused leiad algjärgnevalt jooniselt:

Punane leibkond või punane liige= sobilik intervjuuks

Roheline liige= liikmega intervjuu lõpetatud

PLUS

Roheline leibkond= leibkond lõpetatud ja andmed sünkroniseeritud SD`ga

Hall leibkond või hall liige= ei ole sobiv intervjuuks

Hall liige koos küsimärgiga?= liige ei ole kunagi antud aadressil elanud

Lilla/sinine liige= uus elukaaslane käesolevas laines (=uus sobiv leibkonna liige)

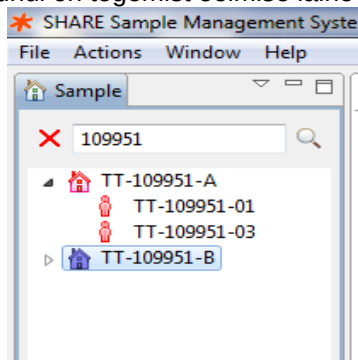
Lilla/sinine leibkond= lõhenenud leibkond käesolevas laines

Roheline liige= liikmega intervjuu lõpetatud

PLUS

Sinine leibkond= leibkond lõpetatud AGA andmed ei ole veel sünkroniseeritud SD`ga

Antud juhul on tegemist eelmise laine järgselt leibkonnast lahkunud elukaaslasega:

Leibkonnatabeli lõpuküsimuses küsitakse **aadressimuutuse** kohta intervjuulainete vahelisel ajal. Muutuseks loetakse ainult seda, kui terve leibkonna aadress on muutunud.

7. PROXY-INTERVJU

Mõnikord võib ette tulla olukord, kus valimisse sattunud isik on sobiv intervjuu läbiviimiseks, kuid seda ei ole võimalik teha, kuna isik on ajutiselt ära. Kindlasti ei kuulu siia olukorrad, kus valimisse sattunud isik ei sobi: on kolinud välismaale – sellisel juhul langeb valimisse sattunud isik eelpoolnimetatud põhjusel välja. Kuid kui valimisse sattunud isik on ajutiselt ära ning küsitlemiseks ettenähtud perioodil ei ole võimalik teda küsitleda, siis sobiva talle lähedase isiku leidmisel võib läbi viia Proxy-intervjuu (küsitlus asendusvastajaga). Proxy-intervjuu tähendab seda, et keegi teine valimisse sattunud isiku lähedastest inimestest annab valimisse sattunud isiku kohta vastused.

SHARE-uuringus on lubatud proxy-intervjuu (asendusvastaja), kui:

- a) vastaja ei ole võimeline iseseisvalt vastama
 - b) vastaja on ajutiselt ära kogu uuringuperioodi, teisel viisil ei ole võimalik intervjuud läbi viia
- Kui vastaja ei ole võimeline iseseisvalt vastama, siis võib olla vajalik läbi viia kogu intervjuu kellegi teise abiga või ainult osa intervjuust. Sellest tulenevalt võib proxy-intervjuu olla:
- a) Osaline – keegi aitab mõningate küsimuste vastamisel
 - b) Täielik – keegi vastab otsast lõpuni vastaja eest

Ankeedis on osa küsimuste plokk, millele peab vastama ainult vastaja ise – enne sellist osa tuleb küsitlejale vastav teade ning asendusvastajaga küsitluse puhul tuleb märkida vastav vastus..

Küsimusteploki lõpus:

Share w4 Questionnaire version 4.4.2
Forms Answer Navigate Options Help

INT: Ainult vastaja osa lõpp.
Kes vastas selle ploki küsimustele?

☒ 1. Vastaja
☐ 2. Küsimused vastamata (vastaja eest vastuseid andva isiku küsitlus)

Iga küsimuste ploki lõpus tuleb märkida, kas ja mil määral kasutati proxy-intervjuud (asendusvastaja)

Share w4 Questionnaire version 4.4.2
Forms Answer Navigate Options Help

Kontrollküsimus: kes vastas selle mooduli küsimustele?

☐ 1. Ainult vastaja
☐ 2. Vastaja koos teise isikuga, kes andis vastuseid vastaja eest
☐ 3. Ainult teine isik, kes andis vastuseid vastaja eest

Proxy intervjuu puhul tuleb vastuste andja kohta lisada informatsioon valimi haldamise süsteemi (SMS). Selleks tuleb avada osa Leibkonnaliikmed ning selle alt valida „Uuendage vastaja eest vastuseid andva isiku andmeid”.

See osa tuleb täita ka sel juhul, kuid vastaja kohta andmeid andnud isiku kohta ei ole lisateavet. Sellisel juhul tuleb lihtsalt avanenud aknas märkida, et (vastaja nimi) eest vastuseid andva isiku kohta ei saadud mingit infot.

Kui vastuseid annab asendusvastaja, siis tervest moodulist mööda liikuda, ilma vastuseid andmata, saab ainult Ctrl-K-ga küsimuselt küsimusele.

8. KÜSITLUS HOOLDEKODUS

Iga küsitluse alguses peate valida kahe valiku vahel, kas küsitlus toimub 1) tavaleibkonnas, või 2) hooldekodus.

Olgugi, et enamike hooldekodu elanike puhul on juba eelmises laines SHARE küsitlus läbi viidud, siiski võib tekkida raskusi hooldekodus oleva inimesega kontakteerumisel:

- 1) Vastaja ise ei soovi oma halva tervise või mäluprobleemide tõttu
- 2) Vastaja perekonnaliikmed või teised lähedased ei soovi lubada kontakti
- 3) Hooldekodu enda personal ei taha lubada kontakti.

Seetõttu on eriti oluline, et need, kes valimiisikut hooldavad, saaksid aru SHARE uuringu olemusest ja eeskätt just sellest, miks on oluline, et isegi mäluprobleemidega inimene antud küsimustele vastaks,

eriti just selles seisundis, kus ta füüsiline või vaimne tervis ei ole enam päris korras. Taoline kontaktivõtt nõuab küsitlajapoolset kõrget eetikat ja austust, kuid samavõrra ka eesmärgi- ja sihikindlust, et kontakt siiski saavutada.

Hooldekodus elava valimiisikuga kontakti saamiseks on küsitlaja abivahendiks infokiri hooldekodu töötajale ning vajadusel infokiri vastaja sugulastele.

On soovitatav, et hooldekodusse läheksid vanemad ja kogenenumad küsitlajad. Samas on leitud ka häid seoseid nende küsitlajatega, kes on varem isikut küstlenud, kelle nägemine võib tuua rõõmu kontaktist vastajale.

Peamised soovitusel hooldekodus küsitlemiseks:

1. Kontakt:
 - a. Saatke hooldekodu juhtkonnale infokiri (andke teada oma küsitlusjuhile, kui selline olukord tuleb ette), kus on toodud ka küsitletava nimining.
 - b. Kontakteeruge hooldekodu juhtkonnaga, selgitades uuringu sisu ja tähendust ning küsitletava luba eelmistes lainetes küsitlus läbi viia.
2. Leppige kokku aeg intervjuuks
3. Võib ka minna hooldekodusse ja jätta infokiri kontaktivõtuks edaspidi. Vältida tuleks kõige kiiremat aega hommikupoolikul, et vähem hooldekodu rütmi segada.
4. Kui küsitlajal tekib võimalus hooldekodu personalile või kontaktisikule SHARE uuringu sisu tutvustada, tuleb selgitada, kui vajalik on, et just vanemad ja haparama tervisesiseundiga vastajad antud küsitlusele vastaksid, olgugi, et nad elavad hooldekodus. Kui neid ei suudeta uuringusse lülitada, alahindab uuring rahvastiku tervisesiseundit ning ei sisalda neid olulisi aspekte, mis toovad kaasa inimese sattumise hooldekodusse. Seda peaksid hästi mõistma vanemate inimeste hooldajad ja vanemad inimesed ise.
5. Olenevalt, millise info saab küsitlaja vastaja kognitiivsete võimete kohta, on tal järgmised võimalused:
 - a. Kui **vastajal ei ole mäluprobleeme või need on väikesed**, võib intervjuueerija paluda vastajaga otsekontakti või paluda perekonnaliikmel, esindajal või hooldekodu töötajal selle juures. On soovitatav määrata intervjuu kuupäev kindlaks esimese kontaktivõtu jooksul.
 - b. Kui **vastajal on mäluprobleemid** niisugusel määral, et ta ei saa millestki aru, siis on kaks võimalust:
 - i. Kui **vastajal on mäluprobleemid ja tal on lähedasi sugulasi**, peab küsitlaja paluma hooldekodu töötajatel edastada selle lähedase kontaktandmed, nii et ta saaks nendega ühendust võtta ja nende nõusolekut küsida ning abistada intervjuu läbiviimisel. Juhul kui hooldekodu töötajad ei saa anda küsitlajale otse neid kontakte, tuleb paluda neil edastada lähedasele isikule kontaktkiri ja küsitlaja koordinaadid, et lähedased saaksid küsitlajaga kontakteeruda ja edasistes sammudes kokku leppida.
 - ii. Kui **vastajal on mäluprobleemid ja ei ole lähedasi sugulasi**. Teatud juhtudel võib hooldekodus olla kontaktisiku andmed, kes vastajast võiks kõige rohkem teada. Sel juhul tuleb püüda kontakteeruda selle kontaktisikuga. Tihti võib kontaktisik olla nõ vāravahoidja rollis ja püüda eemale tõrjuda kõiki kontakte vastajaga. Sel juhul tuleb talle selgitada SHARE uuringu tähendust ja eriti selle tähendust, et ka hapra tervisega inimeset vastused saaksid kirja.
7. laines on uuendusena muudetud küsitlusinstrumenti nii, et hooldekodu leibkonnaküsitlus ei erine enam kodusest, st eeldatud on, et partner võib ka elada samas hooldekodus ja see ongi nende kodu.

9. FÜÜSILISED TESTID

SHARE uuringus viiakse läbi lisaks intervjuule füüsilised testid vastajatega. Selleks, et testide tulemused oleksid võrreldavad, on ette antud väga täpsed reeglid, kuidas neid teste läbi viia ning tulemusi fikseerida.

9.1. Test 1: sõnade loetelu

Mälu test koosneb 10 sõnast. On neli erinevat sõnade nimekirja ning milline nimekiri ette tuleb, seda küsitleja otsustada ei saa. Sõnad ilmuvad ükshaaval ekraanile ning küsitlejal tuleb need ette lugeda. Kui vastaja muidu istub kõrval ning näeb arvuti ekraani pilti, siis selle testi tegemise ajaks tuleb küsitlejal keerata arvuti ekraani, nii, et vastaja seda ei näe. Seejärel nimetab vastaja kõik sõnad, mis meenuvad ning küsitleja märgib need, mis vastaja on öelnud arvutisse.

Sealjuures:

- Ära sega vastajat
- Ära arvesta sõnadega, mida ei ole toodud loetelus
- Tabelisse märkimisel vali õige nimekiri
- Esimesse lahtrisse märgi esimene ja teise lahtrisse teine tulemus ristiga

Tulemuste märkimise jaoks on järgmine tabel:

Nimekiri nr 1	I	II	Nimekiri nr 2	I	II	Nimekiri nr 3	I	II	Nimekiri nr 4	I	II
Hotell			Taevas			Naine			Vesi		
Jõgi			Laht			Kalju			Kirik		
Puu			Lipp			Veri			Arst		
Nahk			Dollar			Nurk			Loss		
Kuld			Ema			Kingad			Tuli		
Turg			Masin			Kiri			Aed		
Paber			Kodu			Tüdruk			Meri		
Laps			Kera			Maja			Küla		
Keiser			Kool			Org			Poiss		
Raamat			Või			Mootor			Laud		

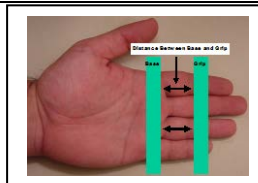
9.2. Test 2: käe haarde tugevus

Järgmise testiga mõõdetakse vastaja käe haarde tugevust.

Küsitleja peab ette lugema: Nüüd sooviksime järgmise ülesandega mõõta Teie käe haarde tugevust. Palun teil pigistada käepidet kogu jõust paari sekundi vältel ja siis lõpetage pigistamine. Ma võtan 2 erinevat mõõtmistulemust teie paremast kui ka vasakust käest.

Pea meeles järgmist:

- Näita test korra ette
- Vastaja peaks soovituslikult testi ajal püsti seisma, kui see pole võimalik, siis võib ka istuda. Palun lisage sel juhul see info ka arvutisse, kus seda küsitakse.
- Palu vastajal eemaldada sõrmused (ära sunni, soovita!). Sõrmused võivad käele haiget teha kui käepidet pigistada.
- **VÄGA TÄHTIS!** Redigeeri käepideme hooba selliselt, et see oleks sobiv käele. Alumine osa sõrmede alguspunkti ja ülemine osa 2 ja 4 sõrme keskmisesse sektorisse
Täpsemalt joonisel:
- Lukusta hoob pärast redigeerimist.

- Hoia käsi küünarnukist tugevasti vastu külge, vt joonis:

- Veendu, et seadme mõõdik on 0-asendis
- Palu vastajal pigistada nii tugevasti kui võimalik
- Loe tulemus (kg) lähima täisarvuni

- Pane seadme mõõdik 0-asendisse tagasi
- Mõõda mõlema käega 2 tulemust (kokku 4 tulemust)
- Lisa kõik mõõtmisel ilmnenu eripärad märkusesse (sülearvutisse sisestamisel kasuta CTRL-M). (Nt. Kui käsi on liiga suur, et dünamomeetrisse ära mahtuda jne)
- **Mõõda täpselt! Ära ümarda tulemust lihtsalt lähima 5-ga jaguneva tulemuse juurde.**

Tulemuste märkimise jaoks on järgmine tabel:

	Vasak käsi			Parem käsi			Märkused
Katse nr 1			kg			kg	
Katse nr 2			kg			kg	

10. SMS ANDMETE SÜNKRONISEERIMINE

Sünkroniseerimiseks: faili menüüst „Tegevused“ ja sealt „Sünkroniseeri andmebaasi“

11. ELULÕPUINTERVJU

Kui valimiisik on küsitluslainete vahel surnud, tuleb tema kohta viia läbi küsitlusest väljaarvamise intervjuu ehk elulõpu intervjuu.

Kui leibkonna kontakteerumisel selgub, et leibkonna liige on surnud, siis „Leibkond“ alt valides pakub juurde vajalikud koodid 301:

Leibkond - TT-106410-A

Tulemus

- 201 - Puudub vastus, puudub kontakt
- 202 - Kontakt, proovige uuesti
- 203 - Kontakt, kohtumine intervjuu läbiviimiseks
- 204 - Kontakt, uue aja kokkuleppimine
- 205 - Kaudine keeldumine: aega pole, kogu aeg hõivatud
- 206 - Kaudine keeldumine: liiga vana, liiga haige
- 207 - Kaudine keeldumine: pole huvi, küstuste vastu
- 208 - Kaudine keeldumine: muud põhjused
- 209 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga hõivatud, aega ei ole
- 210 - Keeldumine, vajab nõustamist - liiga vana, kehv tervis
- 211 - Keeldumine, vajab nõustamist - huvipuudus, uuringute vastu
- 212 - Keeldumine, vajab nõustamist - muud põhjused
- 301 - Haiglas
- 402 - Üldhoolekodus
- 403 - Vangis
- 404 - Lahkus valimaale
- 405 - Keelbarjäär
- 406 - Ära kolnud, aadress teada
- 407 - Ära kolnud, aadress teadmata

- 1) Leibkonnatabeli täitmisel sisesta alustuseks nimi, kes sulle hetkel vastuseid jagab, nt Allan!

The screenshot shows a Windows desktop environment. In the foreground, a window titled 'Leibkonnatabeli aken' is open. It contains the following text: 'Mis on teie nimi?' (What is your name?), 'Valige isik, kes kontrollib leibkonnatabeli andmed, või kui süsteem seda isikut ei tunne, sisestage tema nimi.' (Select a person who controls the leibkonnatabeli data, or if the system does not know this person, enter their name.), and 'Perekonnanimi on vabatahtlik.' (Surname is optional). Below this, there are two radio buttons: '1. Isabelle' and '2. Keegi teine, nimelt kes' (Someone else, namely who). The second option is selected. To the right of the text 'Allan' is a text box, and below it is a label 'Eesnimi' (First name). To the right of the text box is another text box, and below it is a label 'Perekonnanimi (vabatahtl)' (Surname (optional)). At the bottom of the window are buttons: '< Back', 'Next >', 'Finish', and 'Cancel'. In the background, another window is visible, showing a list of links: 'Leibkonna olek', 'Kontakt seni puudub', 'Oodatakse leibkonnatabeli lõpetamist', 'Leibkonna toimingud', 'Lisage uus kontakti kood', 'Alustage leibkonnatabeli', 'Paigutage leibkond ümber', 'Lisage uus alaline aadress', 'Sisestage telefoninumbriid', and 'Lisage uus kohtumine'. The taskbar at the bottom shows the Windows logo, several icons, and the system clock displaying '13:01 2.01.2013'.

- 2) Märki ülesse kas lahkunud isiku kohta on leibkonda jäänud teisi isikuid, nt elukaaslane, lapsed, sõbrad jt.!
- 3) Küsimusele "Kas Asta elab (veel) selles leibkonnas tuleb siis vastata, et "Surnud"
- 4) Seejärel märkida järgmise küsimuse puhul lahkunu surmakuu ja -aasta
- 5) Märkida, kes oskab lahkunu viimase eluaasta kohta infot anda. Kui isik on keegi leibkonnast ning tema nimi esineb valikuaknas, minna isiku nime peale ja vajutada seejärel "ENTER" klahvi.
- 6) Pärast leibkonnatabeli täitmist ilmub lahkunud isiku kohale "leibkonnaliikmed" aknas kiri "Alustage küsitlusest väljaarvamise intervjuud". Vajutades sellele, algab lühiintervjuu lahkunu viimast eluaastat puudutavate küsimustega.

12. EESTI MOODUL

12.1 Sisestusprogrammi käivitamine SHARE eestikeskne osa

Andmete sisestamiseks tuleb käivitada eraldi arvutiekraanil olev ikoon.

NB! Oluline on siduda õieti küsitletava ankeet SHARES ja eestikeskses moodulis tema identifikaatoriga.

Eesti moodulis on küsimused leibkonna kodukeele kohta ning vastaja emakeele ja enesetunnetusliku rahvuse kohta, samuti isa ja ema sünniriigi kohta esitamiseks isikutele, kes pole varasemates lainetes nendele küsimustele vastanud. Kõikidelt küsitakse mõned küsimused igapäevateenustele ligipääsetavuse kohta. Teenustele juurdepääsu ja nende kättesaadavust tuleb hinnata sellest aspektist, kas teenusele ligipääs on piiratud ja mitte seda, kas vastajal endal on piirangud nende teenuste tarbimiseks.

Kui Eesti moodulis on küsitletava identifikaator valesti sisestatud, ei saa teie tööd arvestada.

13. SISUJUHISED

13.1 Varad ja säästud: Pensionifondide nimekiri

Küsimustiku osades, kus küsitakse sääste ja investeringuid (osa AS) tuleb teada pensionifondidesse investeringute puhul, mis tüüpi fondiga riskiastme seisukohalt on tegemist (peamiselt võlakirjadest koosnevad, pooleks nii võlakirjadest kui aktsiatest koosnevad, peamiselt aktsiatest koosnevad). Küsimused ei hõlma II samba pensionifonde. Antud nimekiri aitab orienteeruda peamiste Eesti pensionifondide puhul.

Täiendava kogumispensioni ehk kolmanda samba pensionifondid

Fondid, mis enamuse varadest investeerivad võlakirjadesse

Nordea Pensionifond Intress Pluss (kuni 20% aktsiatesse)

Swedbank Pensionifond V1 (kuni 30% aktsiatesse)

Vabatahtlik Pensionifond Danske Pension Intress Pluss (kuni 30% aktsiatesse) (LHV all)

SEB Tasakaalukas Pensionifond (kuni 35% aktsiatesse)

LHV Pensionifond Intress Pluss (0%)

ERGO Pensionifond 3P1 (kuni 50% aktsiatesse) (alates 2014 Nordea all)

Fondid, mis enamuse varadest investeerivad aktsiatesse

Swedbank Pensionifond V2 (kuni 60% aktsiatesse)

Swedbank Pensionifond V3 (kuni 100% aktsiatesse)

LHV Täiendav Pensionifond (kuni 75% aktsiatesse)

ERGO Pensionifond 3P2 (kuni 75% aktsiatesse) (alates 2014 Nordea all)

ERGO Pensionifond 3P3 (kuni 100% aktsiatesse) (alates 2014 Nordea all)

Nordea Pensionifond Aktsiad 100 (kuni 100% aktsiatesse)

SEB Aktiivne Pensionifond (kuni 100% aktsiatesse)

Vabatahtlik Pensionifond Danske Pension 100 Pluss (kuni 100% aktsiatesse) (LHV all)

LHV Pensionifond 100 Pluus (kuni 100% aktsiatesse)

LHV Pensionifond Indeks Pluss (kuni 100% aktsiatesse)

Täiendava kogumispensioni ehk kolmanda samba pensionikindlustust pakuvad kindlustusseltsid

ERGO Elukindlustus

Swedbank Elukindlustus

MandatumLife

Compensa Elukindlustus

SEB Elu- ja Pensionikindlustus

13.2 Pangakontod

ARVELDUSARVEGA VÕRDSUSTATUD EHK MINIMAALSE RISKIGA HOIUSED

ON:

Arvelduskonto(arve), juuniorkonto (koolifond, lastehoius), tähtajaline hoius, kasutus(kasvu-, kogumis-, (digikassa), säästu-, reserv-) hoius, "Pluss üks" hoius, investeerimishoius (kasvuportfell (pensioniks, junior) kuni 2011ni, investeerimiskonto, üleööhoius

KONTOD:

Arvelduskonto (arveldusarve) on kõige levinum pangakonto, millega on seotud enamuse panga poolt pakutavaid teenuseid.

Arvelduskonto saab avada (i) alates 18 eluaastast, (ii) avada nulljäägiga panga poolt noteeritavates valuutades.

Juuniorkonto on lapsele või noorele, kes on alla 18-aastane Arvelduskontot alla 18 ei saa avada

Investeerimiskonto on eraisikust investorile suunatud toode, mille kaudu saab edasi lükata finantsvaralt teenitud tulu (intress, müügitulu, kindlustushüvitis jms tulu) maksustamist.

HOIUSED:

Iga kommertspank pakub erinevaid raha hoiustamise võimalusi, need erinevad üksteisest intressitingimuste ja hoiuse lõpetamise tingimuste poolest. Näiteks turuosa järgi neli suurimat kommertspanka pakub hoiustamisvõimalust järgmiste nimetuste all:

Swedbank

Kogumishoius
Tähtajaline hoius
Investeermishoius

SEB

Tähtajaline hoius
Kogumishoius
Digikassa
Investeermishoius

Nordea

Tähtajaline hoius
Kogumishoius
Reservhoius
Lastehoius

LHV

Tähtajaline hoius
Nõudmiseni hoius

13.3 Puhkuseosakud

Puhkuseosaku (timeshare) idee sai alguse Euroopas 1960-ndatel innovatiivse viisina parandamaks puhkamise võimalusi. Selle asemel, et reserveerida puhkusepäeval kuurordis igal aastal uuesti, pakub puhkuseosak puhkajatele võimaluse hankida kuurordis oma isiklik majutusõigus nädalate kaupa.

Puhkuseosakud ja liikmelisus lõunamaistes puhkuseklubides, näiteks Hispaanias või Portugalis, on nüüdseks laiendanud Eesti tarbijate võimalusi puhkuse veetmiseks välismaistes puhkusekeskustes.

Puhkuseosakuga (timeshare) on tegemist sel juhul, kui tarbijal on vähemalt kolme aasta jooksul õigus kasutada ühte või rohkemat elukohta mingis puhkekeskuses vähemalt ühe nädala pikkuselt aastas, vastavalt ehitise ajutise kasutamise lepingule. **Puhkuseklubis** (vacation club) on tegemist liikmelisusega, mis annab tarbijale võimaluse teatud perioodil kasutada klubi poolt pakutavaid puhkuseteenuseid. Klubide puhul võib olla lepingu kestvus lühem kui kolm aastat (näiteks puhkuseteenuseid pakutakse iga kahe aasta tagant) ning puhkuse veetmise tingimused ja kestvus võivad igal aastal muutuda.

14. AMETITE MÄRKIMINE

Ameteid vastaja elu jooksul ning tema vanemate ametikohad tema lapsepõlves ning partneri viimasel töökohal sisestab küsitaja vastavalt sellele, mida intervjuueritav nimetab. Amet sisestatakse kaks korda. Kõigepealt saab sisestada selle nimetuse, mis vastaja ütleb. Seejärel tuleb sama uuesti sisestada ameti kodeerimise aknasse. Tarkvara pakub küsitajale sõna sisestamise käigus välja ametite nimetusi, mille seast tuleb valida sobiv ja klõpsata selle peale.

- Väga oluline on õigekiri;
- Kui teete küsitlust vene keeles, saate sisestada ka ameti vene keeles.
- Mõningatel juhtudel võib intervjuueritava poolt nimetatud amet olla **liiga lai** (tuleb liiga pikk nimekiri). Sel puhul tuleb küsida nt: „Kui ma kirjutan *Palgatööline*, siis ma leian liiga palju erinevaid ameteid. Kas te saaksite mulle öelda täpse ametinimetuse?/ Kas te saaksite ametit täpsustada?“
- Kui vastaja nimetatud amet on **liiga kitsas**, siis võib kodeerija pakkuda liiga vähe vasteid. Sel puhul tuleb paluda: „Ma ei leia kahjuks *Share intervjuerija* ametit, kas te saaksite palun öelda veidi üldisema ametinimetuse?“
- Kui nimekirjas **pole ühtegi varianti**, siis tuleb küsida, kuidas sama ametit teisiti nimetatakse: „Kas te oskate öelda, kuidas seda ametit teisiti nimetatakse?“

Kui sellist ametinimetust ei ole väljapakutud nimekirjas (nt tsirkuseartist), siis tuleb sisestada oma nimetus (sõna või sõnade kombinatsioon) lõpuni ja vajutada sisestusklahvi (Enter-klahv). (Need sisestused nõuavad andmetöötlejalt pärast lisatööd, võimalusel püüdke leida siiski nimekirjast võimalikult täpne vaste.)

Etteantud nimekirjast peab valima kõige täpsema (tsirkuseartist) ja mitte piirduma esimese silma jäänud nimetusega (tsirkusekaru), mis haakub ligilähedaselt.

Ilma hiireta töötamisel tuleb lahtrisse kirjutatud ametinimetus valida rippmenüüst liikudes alla nooleklahviga. Valitud varianti saab salvestada siis, kui selle taust on sinine. Kui läks valesti, siis saab tagasi minna ja amet uuesti valida. NB! Kindlasti ei tohi muuta ameti kodeerijale eelneva küsimuse vastust!

Ametite järel tuleb märkida töökoha majandustegevusala. Majandustegevusalade laiendatud nimekirja (millised tegevusharud mille alla täpsemalt kuuluvad) leiate küsitluskeskkonast veebis.

15. HARIDUSKÜSIMUSED

KÜSIMUSED: DN010, DN021, DN051, CH017, CH510

Küsimus 1: Milline on Teie kõrgeim omandatud üldharidustase?

- 1 Ei oma üldse algharidust (kirjaoskamatu)
- 2 Algharidusteta, kuid käinud koolis (lõpetamata)
- 3 Algharidus üldhariduskoolist (eri aegadel 2, 3, 4, 6 kl)
- 4 Põhiharidus üldhariduskoolist (sh lõpetamata keskkool) (aastail 1920-40 kutsekeskkool; 1940.aastani tegutsenud reaalkool või progümnaasium; mittetäielik keskkool või 7 klassi aastani 1961; vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962-1989; vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis alates aastast 1990)
- 5 Põhiharidus kutsekoolist
- 6 Keskhariidus üldhariduskoolist (keskkool või gümnaasium) (kümne-, üheteistkümne või kaheteistkümneklassiline keskkool, gümnaasium, reaalkool, üldhariduslik kolledž)
- 7 Keskhariidus kutsekeskkoolist, tehnikumist, keskeriõppeasutusest
- 95 Õpib praegu
- 97 Muu, milline (märkida ainult juhul, kui ei suuda määratleda etteantud vastusekategoriates)

KÜSIMUSED: DN012, DN023, DN053, CH018, CH513

Küsimus 2: Milline on Teie kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialaharidus?

- 1 Ei oma kutse-, ameti- ega erialaharidust
- 2 Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel ei olnud haridustaseme nõuet
- 3 Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
- 4 Omandanud kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
- 5 Omandanud keskerihariiduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
- 6 Omandanud kutsehariduse või kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus
- 7 omandanud keskerihariiduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus
- 8 Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (kuni 2 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)
- 9 Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (3-4 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)
- 10 Omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat või bakalaureusekraadi (3-4 aastat õpinguid)
- 11 Omandanud magistrikraadi rakenduskõrgkoolist, kutsekõrgkoolist; kutsemagister ülikoolist
- 12 Magistrikraad (3+2, 4+2, 5+4 süsteemi järgi, sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe), arstikutse (internatuuri või üldarsti kutse saanud, enne 1992.aastat diplom)
- 13 Doktorikraad (sh kandidaadikraad, ordinatuuri, residentuuri lõpetanud)
- 95 Õpib praegu kutse-, ameti- või eriala omandamiseks õppeasutuses
- 97 Muu, milline (märkida ainult juhul, kui ei suuda määratleda etteantud vastusekategoriates)

Küsimuste eesmärk on fikseerida küsitletava kõrgeim omandatud üldharidustase küsitlusmomendil. Siin tuleb tähele panna, et üldharidustase oleks kõigil märgitud (ka kõrgharidusega isikutel). Silmas tuleks pidada ka seda, et üldhariduse (põhihariduse või keskhariduse) võib saada ka kutsekoolist, kutsekeskkoolist ja keskeriõppeasutusest (tehnikumist).

- 1- Ei oma üldse algharidust (kirjaoskamatu) märgitakse isikul, kes pole üldse koolis käinud ega oska üheski keeles arusaamisega lugeda ega kirjutada lihtsamat teksti isiku igapäevaelu puudutavatel teemadel.
- 2- Algharidusega, kuid käinud koolis (lõpetamata), märgitakse isikul, kes pole lõpetanud algharidusele vastavat kooliastet, kuid kes oskab ükskõik missuguses keeles arusaamisega lugeda ja kirjutada (sh ka pimedate kiri) lihtsamat teksti oma igapäevaelu puudutavatel teemadel.
- 3- Algharidus üldhariduskoolist (eri aegadel 2, 3, 4, 6 kl)
Isik pole omandanud põhiharidust, kuid on lõpetanud (vähemalt) ühe järgmistest koolitüüpidest:
 - üheklassilise vallakooli, linnaalgkooli, ühe- või kaheklassilise ministeeriumikooli, kihelkonnakooli, kõrgema algkooli aastani 1920;
 - 4 või 6 klassi kuni aastani 1930;
 - 6 klassi ajavahemikul 1930–1944, arvestatakse ka õhtualgkooli täiskasvanutele;
 - 4 klassi ajavahemikul 1945–1971;
 - 3 klassi ajavahemikul 1972–1989;
 - 6 klassi 1990. aastal või hiljem.

Põhiharidus üldhariduskoolist: põhikoolist või keskkoolist. (sh lõpetamata keskkool) (aastail 1920-40 kutsekeskkool; 1940.aastani tegutsenud reaalkool või progümnaasium; mittetäielik keskkool või 7 klassi aastani 1961; vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962-1989; vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis alates aastast 1990)

- Isik pole omandanud keskkooli, kuid on lõpetanud
- 1940. aastani tegutsenud reaalkooli või progümnaasiumi;
 - mittetäieliku keskkooli või 7 klassi aastani 1961;
 - vähemalt 8 klassi üldhariduskoolis aastail 1962–1989;
 - põhikooli või vähemalt 9 klassi üldhariduskoolis 1990. aastal ja hiljem
- või on
- saanud põhihariduse erikoolis.

Erikoolid

Ahtme Kool	
Haapsalu Sanatoorne Internaatkool	
Helme Sanatoorne Internaatkool	
Jaagu Lasteaed Põhikool	
Kaagvere Erikool	
Kaelase Kool	kuni 1995 algkool
Kallemäe kool	kuni 1992 Kallemäe Eriinternaatkool
Kammeri Kool	varem Kammeri Eriinternaatkool
Keila-Joa Sanatoorne Internaatkool	
Kiigemetsa Kool	
Kiigemetsa Kool	1994-1998 Vägeva Kool; kuni 1994 Vägeva Eriinternaatkool
Kohtla-Järve Eriinternaatkool	
Kosejõe Kool	
Kuigatsi Kool	
Kõpu Internaatkool	kuni 1995 Kõpu Eriinternaatkool
Lahmuse Kool	varem Lahmuse Eriinternaatkool
Leevi Eriinternaatkool	kuni 1992 algkool
Mari Kool	
Meeri Eriinternaatkool	
Mihkli Kool	
Narva Abikool	kuni 1995 algkool
Narva Paju Kool	
Orissaare Sanatoorne Internaatkool	
Palivere Eriinternaatkool	

Piusa Eriinternaatkool	kuni 1995 algkool
Porkuni Kool	
Porkuni Kurtide Kool	kuni 1992 Porkuni Eriinternaatkool
Puiatu Erikool	
Päinurme Internaatkool	kuni 1993 algkool
Pärnu 12. Kool	
Pärnu Toimetulekukool	
Raikküla Kool	kuni 1995 Raikküla Eriinternaatkool; kuni 1992 algkool
Roosi Kool	
Saadjärve Ametikool	kuni 1993 Saadjärve Eriinternaatkool, lõpetas tegevuse 1994
Salu Kool	
Tallinna 1. Eriinternaatkool	kuni 1993 algkool, 1963-1996
Tallinna 1. Internaatkool	
Tallinna 3. Eriinternaatkool	kuni 1992 algkool
Tallinna Abikool	kuni 1996 algkool
Tallinna Heleni Kool	alates 2005
Tallinna I Internaatkool	alates 1996
Tallinna Konstantin Pätsi Vabaõhtukool	kuni 1994 Kose-Lükati Sanatoorne Internaatkool
Tallinna Kurtide Kool	1994-2005, hiljem Tallinna Heleni Kool
Tapa Erikool	
Tartu Emajõe Kool	
Tartu Herbert Masingu Kool	
Tartu Hiie Kool	kuni 1996 Tartu 1. Eriinternaatkool, kuni 1993 keskkool
Tartu Kroonuaia Kool	
Tartu Maarja Kool	
Tartu Pimedate Kool	1947-1958 põhikool
Tartu Puiestee Kool	
Türi Toimetulekukool	alates 1997, varem algkoolina Türi Abikool
Urvaste Kool	kuni 1995 algkool; varem Urvaste Eriinternaatkool
Vaeküla kool	
Valga Internaatkool	kuni 1995 Valga Eriinternaatkool
Valga Jaanikese Kool	
Vastseliina Sanatoorne Internaatkool	
Vidruka Kool	
Võru Järve Kool	
Õismäe Kool	
Ämmuste Kool	kuni 1998 Ämmuste Abikool, kuni 1992 algkool

Muud koolid

Johannese Kool Rosmal	alates 1989, kuni 1996 algkoolina
Kohtla-Järve Õppekoondis "Polütehnik"	lõpetas tegevuse 1994
Narva-Jõesuu Kool	
Narva Kadastiku Kool	
Narva Peetri Kool	
Narva Vanalinna Kool	kuni 1992 keskkool
Narva Õigeusklik Hunanitaar-Üldhariduslik Kool	kuni 1994 algkool
Nõmme Kool	Nõmme Erakool
Rakvere Vaba Waldorfkool	kuni 1995 Rakvere Vabakooli Seltsi Algkool, kuni 1994 algkool
Retla Kool	1993-1998 Retla Põhikool, kuni 1993 Retla 9-klassiline kool
Tallinna Mustamäe Üldhariduskool	

Tallinna Kalamaja Üldhariduskool	kuni 1998 Tallinna Vana-Kalamaja Üldhariduskool; kuni 1992 keskkool
Tartu Annemõisa Kool	
Tartu Kesklinna Kool	
Tartu Vaba Waldorfkool	kuni 1996 Tartu Vabakool, kuni 1995 algkool
Tartu Veeriku Kool	
Varbola Kool	1993-1998 Varbola Põhikool-Lasteaed, kuni 1993 Varbola Lasteaed-Algkool, kuni 1992 algkool
Vene Humanitaarkool	1995-1997 Vene Humanitaarne Kool, kuni 1995 Vene Humanitaarne Keskkool, kuni 1995 keskkool
Vene Kultuurikool "Taassünd"	kuni 1994 algkool
Viljandi Vaba Waldorfikool	kuni 1996 algkool

NB! Kui isikul ei ole põhiharidust, siis on tal võimalik omandada eelkutseharidus koos põhiharidusega. Kui isik on lõpetanud põhiharidusega noortele mõeldud eelkutseõppe, kus ta on saanud põhihariduse üldhariduskoolist ning eelkutseõppe kutseõpet andvast koolist, siis on ta küll omandanud põhihariduse üldhariduskoolis, kuid kutseharidust tal ei ole. Sellist taset on võimalik omandada näiteks Põltsamaa Ametikoolis või Vana-Vigala Tehnika ja Teeninduskoolis.

- 4- Põhiharidus kutsekoolist märgitakse isikul, kes omandas kutsekoolis või tehnikakoolis koos kutsega ka põhihariduse
Siia alla kuuluvad näiteks isikud, kes lõpetasid ajavahemikus 1920-1944 kutsekeskkooli.
- 5- Keskharidus üldhariduskoolist (keskkool või gümnaasium) (kümne-, üheteistkümne või kahesteistkümnklassiline keskkool, gümnaasium, reaalkool, üldhariduslik kolledž)
Isik on lõpetanud kümne-, üheteistkümne- või kahesteistkümnklassilise keskkooli, gümnaasiumi, reaalkooli, üldharidusliku kolledži või saanud keskhariduse puudega laste koolis või kinnises erikoolis. Siia ei kuulu isikud, kes on kutseõppes omandanud keskhariduse koos kutsega või keskerihariduse põhihariduse baasil.

Gümnaasiumid - sealhulgas humanitaargümnaasiumid, kommertsgümnaasiumid, majandusgümnaasiumid, reaalgümnaasiumid, täiskasvanute gümnaasiumid, gümnaasiumide õhtused ja kaugõppeosakonnad, Eesti Spordigümnaasium, Tallinna Tehnikagümnaasium, Tartu Kunstigümnaasium.

Keskkoolid (v.a 1934. a seaduse alusel tegutsenud keskkoolid: progümnaasiumid ja reaalkoolid). Sealhulgas kaugõppekeskkoolid, tööliskoorte keskkoolid, õhtukeskkoolid, keskkoolide õhtused ja kaugõppeosakonnad, Tallinna Kopli Kunstikeskkool, Tallinna Muusikakeskkool.

Kolledzid

Tallinna Inglise Kolledž	kuni 1996. a Tallinna 7. Keskkool
Narva Rahvaülikooli Kolledž	1925-1933
Riiklik Kolledž	1936-1940
Tallinna Erakolledž	1937-1940, varem H. Kubu Tütarlaste Erahumanitaargümnaasium
Tallinna Rahvaülikooli Seltsi Kolledž	1919-1940
A.Tõrvand-Tellmanni Erakolledž	1933-1940

Erikoolid

Haapsalu Sanatoorne Internaatkool	Keskkool kuni aastani 1998, praegu põhikool
Keila-Joa Sanatoorne Internaatkool	
Tallinna Kaugõppe Erikeskkool	1964-1997
Tartu Emajõe Kool	1958-1964 Tartu Pimedate Laste Internaatkool, kuni 1994 Tartu 2. Eriinternaatkool
Tartu Herbert Masingu Kool	1992-1997 Tartu Sanatoorne Keskkool
Tallinna Heleni Kool	alates 1994; kuni 2005 Tallina Kurtide Kool

- 6- Keskharidus kutsekeskkoolist, tehnikumist, keskeriõppeasutusest märgitakse isikutel, kes omandasid **kutsekeskkoolis** koos kutsega ka keskhariduse, samuti need isikud, kes omandasid **keskerihariduse põhihariduse baasil**.

Kutsekeskkoolid aastani 1944 (baashariduseks 6-klassiline algkool, õppeaeg 4 aastat: aianduskeskkoolid, kaubanduskeskkoolid, kodunduskeskkoolid, tööstuskeskkoolid).

Kutsekeskkoolid aastast 1967 (baashariduseks põhikool, õppeaeg 3–4 aastat, kutseõpe keskkooli/gümnaasiumi õppekavaga ühitatud).

Tehnikumid - kõik tegutsenud ja seda nimetust kandnud keskastme õppeasutused: polü-, tööstus-, majandus- sovhoos-, põllumajandustehnikumid jt, va 1920-1935 kõrgkoolina töötanud Tallinna Tehnikum.

Küsimuse eesmärk on fikseerida küsitletava kõrgeim lõpetatud kutse-, ameti- või erialane haridustase küsitlusmomendil. Tähele tuleb panna, et isiku haridustaseme määrab kõrgeim formaalharidussüsteemis (st kutseõppeasutuses või kõrgkoolis) lõpetatud õppeasutus, lõpetamata jäänud haridus seda ei tõsta. Siia ei kuulu üldharidusliku keskkooli lõpetanu, kes sai üldhariduskoolist lisaks keskharidusele mingi kutse. Ka ei anna kutse-, ameti ega erialaharidust kursuste lõpetamine. Välisriigis kutse-, ameti- või erialahariduse omandanud isikute haridustase tuleb määrata analoogiliselt Eestis omandatud haridustasemega.

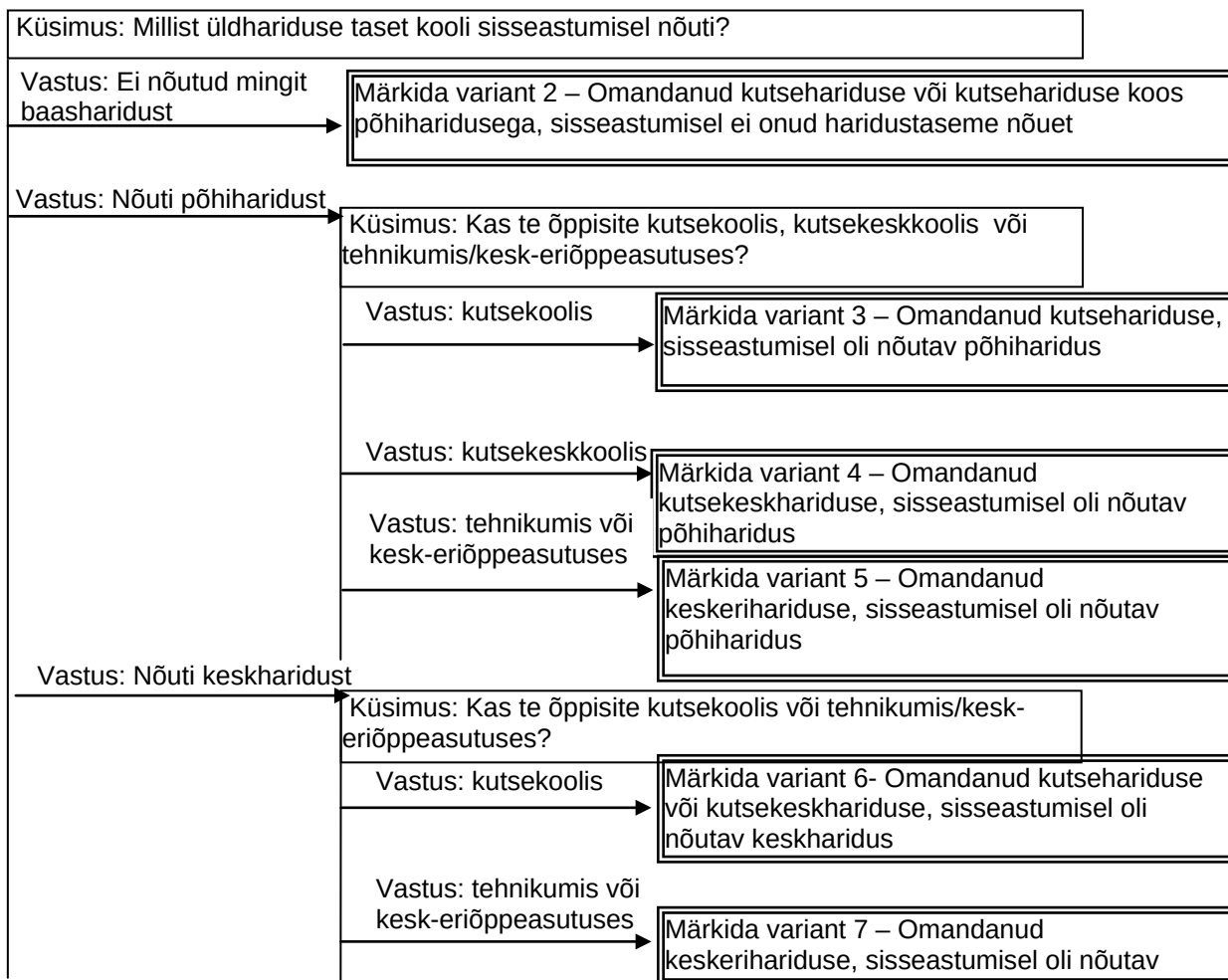
1- Ei oma kutse-, ameti- ega erialaharidust

Märgitakse isikul, kellel ei ole kutse-, ameti- ega eriharidust (näiteks põhikooli või keskkooli lõpetanud isikud, kes ei ole hiljem omandanud kutse-, ameti- ega eriharidust). Siia kuuluvad ka need üldharidusliku keskkooli lõpetanud, kes said keskkoolist lisaks keskharidusele mingi kutse.

Omandanud kutse kutsekoolis, kutsekeskkoolis, keskerikoolis või tehnikumis (2, 3, 4, 5, 6 või 7).

Nende haridustasemete määramisel on oluline kooli sisseastumisel nõutud baasharidus: ei olnud üldhariduse nõuet, põhiharidus või keskharidus ning lõpetatud kooli tüüp: kutsekool, kutsekeskkool, tehnikum või kesk-eriõppeasutus.

Kui vastaja ütleb, et omandas kutse kutsekoolis, kutsekeskkoolis, keskerikoolis või tehnikumis, kuid ei oska valida variantide 2, 3, 4, 5, 6 või 7 vahel, siis esitada järgmised küsimused ning vastuste alusel toimida järgnevalt:

2- Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel ei olnud haridustaseme nõuet

Märgitakse isikul, kes on pärast üldhariduskooli mõne haridusastme lõpetamist saanud dokumendi kutsealase ettevalmistuse kohta kutseõppes (kutsekoolis, tehnikakoolis vms). Sealjuures sisseastumisel ei olnud üldhariduse nõuet. Kirja lähevad ka isikud, kes omandasid sama õppekava raames koos kutseharidusega ka põhihariduse. Täiend- ja ümberõpet, töökohal toimunud väljaõpet ning huviharidust (keeltekursused, rahvaülikoolid) siin ei arvestata.

NB! Kui isikul ei ole põhiharidust, siis on tal võimalik omandada eelkutseharidus koos põhiharidusega. Kui isik on lõpetanud põhihariduseta noortele mõeldud eelkutseõppe, kus ta on saanud põhihariduse üldhariduskoolist ning eelkutseõppe kutseõpet andvast koolist, siis on ta küll omandanud põhihariduse üldhariduskoolis, kuid kutseharidust tal ei ole. Sellist taset on võimalik omandada näiteks Põltsamaa Ametikoolis või Vana-Vigala Tehnika ja Teeninduskoolis.

3- Omandanud kutsehariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus

Märgitakse isikul, kes on pärast üldhariduskooli mõne haridusastme lõpetamist saanud dokumendi kutsealase ettevalmistuse kohta kutseõppes (kutsekoolis, tehnikakoolis vms), ilma et ta oleks samas omandanud põhi- või keskhariidust. Sealjuures sisseastumisel oli põhihariduse nõue.

4- Omandanud kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus

Märgitakse isikul, kes kutseharidusega koos omandas sama õppekava raames keskhariiduse (näiteks kutsekeskkoolis keskhariidust tõendava tunnistuse ja kutsetunnistuse saanud isik). Sisseastumisel oli nõutav põhiharidus. Siia ei kuulu need, kes üldhariduskoolis (keskkoolis, gümnaasiumis vm) lisaks omandatud keskhariidusele said dokumendi kutsealase ettevalmistuse kohta.

- 5- Omandanud keskerihariduse, sisseastumisel oli nõutav põhiharidus
Märgitakse isikul, kes on põhihariduse baasil lõpetanud tehnikumi, kommertskooli, kõrgema põllumajandus- või aianduskooli, merekooli või mõne muu õppeasutuse keskerihariduse taseme õppekava.
- 6- Omandanud kutsehariduse või kutsekeskhariduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus
Märgitakse isikul, kes on lõpetanud keskhariduse baasil mõne õppeasutuse kutsekeskhariduse taseme õppekava.
- 7- Omandanud keskerihariduse, sisseastumisel oli nõutav keskharidus
Märgitakse isikul, kes on keskhariduse baasil lõpetanud mõne keskeriõppeasutuse või muu õppeasutuse keskerihariduse taseme õppekava.

Põhiliselt kutse-, ameti- või erialaharidust andnud õppeasutused

Kutsekoolid aastani 1944 (baashariduseks 6-klassiline algkool, õppeaeg 1–3 aastat): aianduskoolid, ametikoolid, kodumajanduskoolid, kodutööstuskoolid, kutseainelised täienduskoolid, naiskutsekoolid, põllunduskoolid, tööstusõpilaste koolid.

Kutsekoolid aastast 1945 (baashariduseks üldhariduskooli 4. – 6. klassi, 7-klassiline kool; õppeaeg 1–2 aastat): aianduskoolid, ehituskoolid, kaevanduskoolid, karjatalitajate koolid, karja kontrollassistendite koolid, kodumajapidamiskoolid, põllumajanduse mehhaniseerimise koolid, põllunduskoolid, raudteekoolid, vabrikukoolid, tööstuskoolid.

Kutsekoolid aastast 1962 (baashariduseks 8-klassiline kool, 9-klassiline põhikool, õppeaeg 1–3 aastat): Linnakutsekoolid

Maakutsekoolid

Ametikoolid (Kuressaare Ametikool- on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui keskeriharidust)

Ehituskoolid (Tallinna Ehituskool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tallinna Kopli Ehituskool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tartu Ehitus ja Kergetööstuskool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust)

Kaubanduskoolid (Narva Kaubanduskool-, Tallinna Juhkentali Kaubanduskool, Tallinna Kaubandus- ja Kulinaariakool)

Kergetööstuskoolid (Narva Kergetööstuskool on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui keskeriharidust, Tallinna Kergetööstuskool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Sindi Kergetööstuskool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust)

Kutsekoolid (Kohtla-Järve Kutsekool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tallinna Kutsekool nr 5- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Rummu Erikutsekool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Sillamäe Kutsekool- on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui keskeriharidust, Valga Kutsekool-on andnud kutseharidust, Viljandi Kutsekool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust)

Majanduskoolid (Pärnu Kodumajanduskool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Tallinna Majanduskool- on andnud nii kutseharidust, kutsekeskharidust kui keskeriharidust)

Mehaanikakoolid (Tallinna Mehaanikakool- on andnud kutseharidust, Tallinna Lasnamäe

Mehaanikakool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust)

Põllutöökoolid (Põltsamaa Kodu- ja Põllutöökool- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust)

Õppekeskused (Rapla Õppekeskus- on andnud kutseharidust, Saaremaa Kutseõppekeskus-on andnud kutseharidust, Tartu Õppekeskus- on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Viljandi Õppekeskus-on andnud kutseharidust, Väike-Maarja Õppekeskus -on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust, Valga Kutseõppekeskus -on andnud nii kutseharidust kui ka kutsekeskharidust).

Kutsekeskkoolid aastani 1944 (baashariduseks 6-klassiline algkool, õppeaeg 4 aastat: aianduskeskkoolid, kaubanduskeskkoolid, kodunduskeskkoolid, tööstuskeskkoolid.

Kutsekeskkoolid aastast 1967 (baashariduseks põhikool, õppeaeg 3–4 aastat, kutseõpe keskkooli/gümnaasiumi õppekavaga ühitatud.

Tehnikakoolid (baashariduseks keskharidus, õppeaeg 1–2 aastat), sealhulgas keskharidusel põhinev kutseõpe kutsekoolides.

Tehnikumid - kõik tegutsenud ja seda nimetust kandnud keskastme õppeasutused: poli-, tööstus-, majandus- sovhoos-, põllumajandustehnikumid jt, va 1920-1935 kõrgkoolina töötanud Tallinna Tehnikum.

Teised õppeasutused, kus oli/on võimalik omandada kutse-/keskeri- või tehnikumiharidust

NB! Erinevalt teistest kuni aastani 1940. aastani tegutsenud kutsekeskkoolidest on Jäneda, Olustvere ning Tallinna põllutöökeskkoolid arvestatud keskeriõppeasutustena, kuna vastavalt Haridusministeeriumi 1932. a korraldusele võis põllutöökeskkooli lõpetanu täiendavate eksamite sooritamisel erandkorras jätkata õpinguid Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonnas. Oluline on eristada kutse-, ameti- või erialaharidust selle järgi, mis oli antud õppeasutuses baashariduse nõudeks. Lisaks baashariduse nõudele on kutsehariduse taseme määramisel oluline, millise üldharidustaseme isik koos kutsega omandas.

- 8- Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (kuni 2 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)

Kutsekõrgharidus: lõpetamisel ei anta akadeemilist kraadi, vaid kõrgharidust tõendav diplom (lõpetamine on võimalik alates 2000. aastast). Isik on lõpetanud (rakendus)kõrgkooli, kutseõppeasutuse või muu õppeasutuse kutsekõrghariduse õppekava järgi. Kutsekõrgharidust ei saa enam omandada alates 2008. aastast.

Rakenduskõrgharidus või diplomiõpe: lõpetamisel ei anta akadeemilist kraadi, vaid kõrgharidust tõendav diplom. Isik on lõpetanud kõrgema õppeasutuse või muu õppeasutuse rakenduskõrghariduse (lõpetamine on võimalik alates 2002. aastast) või diplomiõppe (lõpetamine on võimalik alates 1992. aastast) õppekava järgi.

- 9- Omandanud kutsekõrghariduse, rakenduskõrghariduse või läbinud diplomiõppe (3-4 aastat õpinguid) (lõpetamine oli võimalik alates 1992)

Vt. Eelmine punkt

- 10- Omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat või bakalaureusekraadi (3-4 aastat õpinguid)
Enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus: isikul on kõrgharidust (enne 1992. aastat) tõendav diplom, st ta on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava. Kui isik on omandanud kõrghariduse enne 1992. aastat välismaal, siis tuleb märkida haridustase, mille isik välismaal omandas, mitte „enne 1992. aastat omandatud kõrgharidus”.

Üldarsti tasemele jäänud arsti loetakse magistrikraadi vääriliseks.

Bakalaureus: isikul on bakalaureusekraadi tõendav diplom (sai lõpetada alates 1992. aastast), st ta on läbinud instituudi, akadeemia, ülikooli või mõne muu õppeasutuse kõrghariduse taseme õppekava.

- 11- Omandanud magistrikraadi rakenduskõrgkoolist, kutsekõrgkoolist; kutsemagister ülikoolist
Märgitakse isikutel, kes on omandanud magistrikraadi rakenduskõrgkoolis või kutsekõrgkoolis või saanud kutsemagistri ülikoolist

- 12- Magistrikraad (3+2, 4+2, 5+4 süsteemi järgi, sh integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpe),
arstikutse (internatuuri või üldarsti kutse saanud, enne 1992.aastat diplom)

Märgitakse isikule, kellele on antud magistrikraad. Siia tasemele kuuluvad ka internatuuri läbinud isikud ja pärast bakalaureuseõpet üheaastase õpetajakoolituse läbinud isikud ning integreeritud õppe lõpetanud isikud (integreeritud õppe lõpetamine on võimalik alates 2002. aastast).

- 13- Doktorikraad (sh kandidaadikraad, ordinatuuri, residentuuri lõpetanud)

Isikule on antud kandidaadi- või doktorikraad. Siia kuuluvad ka residentuuri lõpetanud isikud. Doktorikraadile vastavaks loetakse ka NSV Liidu haridussüsteemis omandatud kvalifikatsioon, mida tõendab:

- 1) kandidaadikraadi (*Kandidat nauk*) diplom;
- 2) doktorikraadi (*Doktor nauk*) diplom.
- 3) internatuuri,ordinatuuri või residentuuri lõpetanud arst

- 95- Õpib praegu kutse-, ameti- või eriala omandamiseks õppeasutuses

- 97- Muu, milline (märkida ainult juhul, kui ei suuda määratleda etteantud vastusekategoriates)

Küsimuses DN041küsitakse haridusaastaid. Selle küsimusega soovitakse saada teada, mitu aastat haridust inimesel on. Selleks loetakse ainult õppe nominaalaastaid, mitte näiteks seda, et inimene õppis kodus 18 aastat, aga läbis selle aja jooksul siiski vaid 6-aastase programmi. Seega tema haridusaastate arv on 6. Samuti ka kaugõppes või õhtuõppes õpitud aastad ei lähe kirja nii nagu neid tegelikult kulus, vaid ainult need nominaalaastad, mis selle taseme või kutse omandamiseks oli ette nähtud.

Eluloolises andmestikus küsitakse õppimist täiskoormusega (nt RE002, RE002, RE007 jm). Siin mõeldakse eluperioodi, kui inimese põhitegevus oli õppimine. Nii näiteks, kui ta päeval õppis, aga teenis lisa õhtutundidel ettekandjana, siis määratletakse ta ikka täiskoormusega õppijaks. Kui ta aga oli nt torulukksepp ning õppis õhtuti ka sama kutset, siis määratletakse ta sel ajavahemikul siiski põhitegevusena töötajaks, mitte õppijaks.

Küsimus RE002. Mis aastal lõpetasite oma pideva päevase haridustee? Koduõpet saab lugeda siia alla ainult siis, kui inimene käis koolis vastamas/ kontrolltöid tegemas ehk oli pidevalt seotud haridusasutuse programmiga.

16. HOOLDUSKINDLUSTUS EESTIS

Erinevate sissetulekute all, aga ka töötamise moodulis, kus küsitakse, kas töötamises on tehtud muutusi just tänu puudele või pika-ajalisele haigusele, on küsimused ka riikliku ja erahoolduskindlustuse kohta. Erahoolduskindlustuseks võib pidada Eesti puhul neid õnnetusjuhtumi vastu tehtud kindlustusi, mis võimaldavad puude tekke korral teatud regulaarset sissetulekut või ühekordset kompensatsiooni. Meil võib aga esineda ka partnerite näol välismaal tehtud hoolduskindlustusi, mis tagavad vanas eas vajaduse tekkel hoolduseks vajaminevad vahendid.

Riiklikku hoolduskindlustust pakutakse Eestis kahel tasandil: riigi poolt rahastatakse nn erihoolekande teenuseid, st neid inimesi, kes vajavad oma vaimse tervise olukorra tõttu igapäevaelus juhendamist, nõustamist, kõrvalabi ja järelevalvet vastava eriala spetsialistilt. Taoliste erihoolekande teenuste alla mahuvad ka iseseisvat elamist toetavad teenused nagu kogukonnas elamise teenus, igapäevaelu toetamise teenus, toetatud elamise teenus, aga ka raskematel juhtudel ööpäevaringne hooldusteenus raske psüühikahäirega inimestele. Erihoolekandeteenuste saamisel on aluseks määratud puue lähtudes psüühikahäire vastavast diagnoosist ja inimese iseseisva toimetuleku astmest.

Riiklikuks võib lugeda ka kohaliku omavalitsuse poolt pakutavad teenused nagu hooldajatoetus, mis määratakse täisealise isiku hooldamiseks, koduteenus, päevahoid, isikliku abistaja või tugiisiku teenus, aga ka väljaspool kodu osutatav üldhoolekodu teenus. Üldhoolekodu teenuse puhul eeldatakse siiski, et abivajav inimene maksab ise oma teenused kinni. Kuid juhul, kui eaka enda sissetulekust jääb kätte vähem kui 15% ja tema perekonnal puudub ka võimalus finantseerimiseks, on tal õigus taotleda tingimustele vastates kohaliku omavalitsuse vastavat toetust.

17. ELULOO KÜSITLUS (7. LAINES)

Tegemist on SHARE uuringus Eesti jaoks ainsa võimalusega lisada vastajate kohta kogutud andmetele juurde andmed, mis kirjeldavad nende elu kulgemist alates lapsepõlvest. Teadusuuringu jaoks on tegemist äärmiselt olulise ja rikkaliku uuriismaterjaliga, mis võimaldab selgitada, kuivõrd määravad meie tänast seisundit elus varem toimunud sündmused.

Küsitluse pikkus sõltub nüüd oluliselt sellest, kui palju on vastajal olnud elusündmusi – elukohavahetusi, kus elamine ühes elukohas on kestnud vähemalt 1 aasta, mitu olulist mitteformaalset suhet või kooselu partnerit või abikaasat on elus olnud; palju on tehtud töökohavahetusi selliste tööandjate vahel, kus töötamine on kestnud vähemalt 6 kuud ning palju on olnud peres lapsi (sealhulgas ka lapsendatud lapsi). Küsitl ajal tuleb tõesti olla järjekindel ning sisestada kõik vastused, mis vastajal rääkida on. **Tegemist on ühekordse eluloouuringuga, mida ei saa korrata ja mille kohta ei saa ka hiljem, järgmistes lainetes parandusi ja täiendusi teha.**

Eluloo küsitluse ajal kuvatakse ekraani allääres kalendrit. Vastajale peab seda eluloo küsitluse algul korra näitama. Kalendri mõte on aidata meenutada intervjuu käigus elusündmusi jm fakte (nt mäletab vastaja, et tal lõppes töösuhe ettevõttes N, aga ta ei mäleta täpset aastat. Samas ta teab, et laps oli siis kolmeaastane. Kalendrist saab vaadata, millal oli laps kolmene.)

Samas peab teadma, et kalender ei kajasta kõike, mida küsitakse. Näiteks kuvatakse oma laste sündi, kuid ei näidata lapse adopteerimise aastat (RC). Näidatakse aastata, millal partneriga kokku koliti, kuid ei näidata suhte/abielu algust ja lõppu. (suhte daatumeid kuvatakse vaid siis, kui inimesed on elanud nn visiitkooselu) (RP). Näidatakse, millal algas ja lõppes haigusperiood, kuid ei näidata näiteks, millal tekkis füüsiline vigastus, mis viis puude määramiseni (HS, RE).

Mõned tähelepanuosutused eluloo küsimuste kohta:

Kas Te olete lapsendanud mõne lapse. Instruksiooni ei ole, lapsendamise definitsioon sõltub vastajast. (Aga küsimuses on ka lisatud, et **kasulaste** kohta küsimus ei käi, mis tähendab, et tegemist on ikkagi ametliku lapsendamise või asenduskodu pakkumisega.)

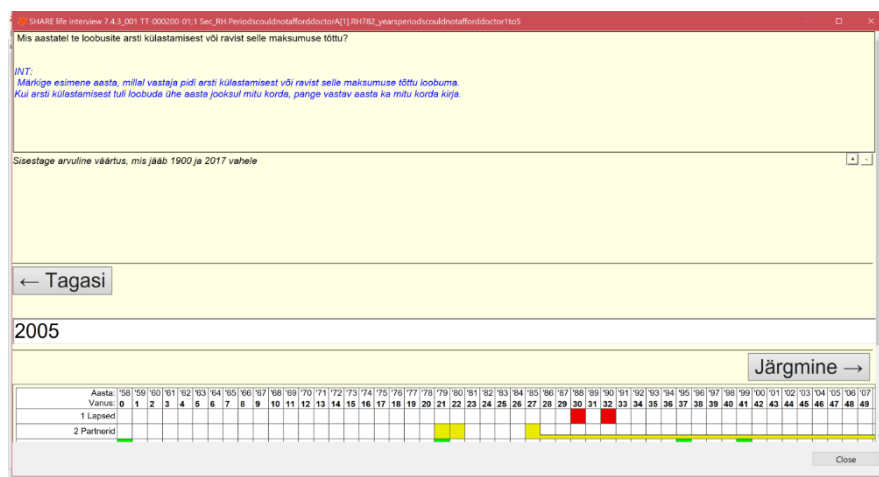
Laste nime õigekirja korrektsus ei ole oluline. Võib olla isegi hellitusnimi, kuid vastaja või vastaja partner peab selle nime hiljem ära tundma (vajadusel näiteks elulõpuintervjuud tehes).

Järgmise töö jätkumine. Valikud: **kohe= kuni 6 kuud; oli rohkem kui 6-kuuline paus; jne.** Inimene, kes ei saanud tööd kohe, aga sai 4 kuu pärast, tuleb märkida „kohe“. Töös loetakse töötamist ühe töödandja juures olenemata ametikohast või mitme samalaadse töö tegemist järjepanu, mil märgitakse neist esimesel tööle asumise algusaasta.

Millal alustasite elu iseseisvalt. Küsimus võib olla eksitav, sest võidakse aru saada, et millal alustasite elu esimeses kooseluleibkonnas või millal kolisite vanematekodust välja. Iseseisva elu alustamise momendi otsustab vastaja ise. See võib olla seotud välja kolimisega, sh ka näiteks ühiselamusse, ilma kaaslaseta. Aga võib ka olla nii, et vastaja jäi oma vanematekoju, kuid tema juurde asus elama ka elukaaslane. Viimasel juhul pole ka see oluline see, kas ollakse vanematega ühes eelarves või erinevas.

Milliste praeguste riikide piirides see paik asub. Kui vastaja ütleb mõne endise riigi, tuleb selgeks teha, kus see praeguse poliitilise kaardi piirides asub. Tehniline märkus: riigi nime sisestades pakub küsitlustarkvara välja nimekirja riikidest. Ärge unustage menüül riigi nimele klikkimast.

Kas te kunagi olete külastanud hambaarsti regulaarselt Selle küsimusega tahetakse eristada neid, kes käivad hambaarstil ainult siis, kui häda käes. Küsimusele järgnevad täpsustavad küsimused nende eluperioodide kohta, kus inimene külastas hambaarsti regulaarselt (probleeme ennetavalt).

Tehniline märkus küsimuse RH782 juures. INT teisest lausest arusaamiseks peab teadma, et kokku küsitakse maksimaalselt viie sellise perioodi kohta, kus arsti külastusest tuli loobuda.

Küsimus **Mitu eluaset teil oli.** Siin mõeldakse eluruume. Laudad jm, mis pole inimestele, ei loe.

Kui leibkond on läinud eraldi elama (nt üks kaaslastest on hooldekodus), siis olemasoleval isikul, kes jäi koju elama, ei näita enam abikaasat, sest see liigub uue leibkonna aadressiga kaasa. SMS-s kirjutatakse „Partner“, aga tegelikult on mõeldud „Leibkonnas elav partner“.

Õnne-, stressi- ja rahaliste raskuste perioodid elus. Vastata saab ainult ühe vastava perioodi kohta. Kui inimesel on elus olnud näiteks mitu õnneperioodi, siis ta peab tegema valiku, millist ta tahab rõhutada. Kui on kaks lähedast perioodi, siis võib lugeda selle üheks.

Küsimus RC032. **Kui suur oli teie esimene netosünnitushüvitis.** Kui sünnitushüvits maksti välja korraga, siis arvutage keskmine summa ühe kuu kohta.

Palk töökohal. Summa tuleb esitada selles valuutas, milles inimesele tol momendil maksti. Järgmises küsimuses täpsustatakse, millise valuutaga tegemist oli. Info Eestis kasutusel olnud valuutade kohta:

Valuuta	Millal oli Eestis käibel
euro	alates 2011
eesti kroon (II)	1992-2010
rubla	03.-11.1941, 1944-1992
saksa mark	11.1941-1944
eesti kroon (I)	1928-1940
eesti mark	1918-1927

Elukohavahetuste moodul RA.

Sisestada tuleb elukohad, kus on elatud vähemalt üks aasta.

Küsimus **Kas see eluase oli eravaldus?** Üldjuhul mõeldakse siin seda, kas see oli pigem tavapärane maja/korter/osa korterist või oli tegemist kollektiivse elupaigaga nagu ühiselamu, lastekodu, kasarmu, aga ka muud (eriti sõja-aegsed estreemolukorrad nagu vangi- või koonduslaager).

Küsimus **Kuidas te selle eluaseme omandasite?** Kõik, kes said oma korteri nõ riigilt või tööandjalt (Nõukogude ajal), märgivad, et said selle vastusvariandis 6 nimetatud Muude vahendite eest

Küsimus **Mida te tegite selle kinnisvaraga pärast seda, kui te ise enam seal ei elanud?** Üldjuhul Nõukogude aegsete eluasemevahetuste korral oli tegemist vahetusega, mis tuleb märkida vastusvariandina 96. Ei ühtegi neist, seda juhul, kui seda eluaset ei olnud müüdud, hoitud alles, kingitud kellelegi või teilt võõrandatud. Ka nn sundüürnikud märgivad vastusvariandi 96. Kui teie (teie vanemad, abikaasa) aga omasite seda enne Nõukogude okupatsiooni ja see teilt võõrandati, siis märkige vastusvariant 4. Kinnisvara võõrandati

Küsimus **Kas te elasite seal omanikuna(valdajana), elamuühistu liikmena, üürnikuna või üürimaksest vabastatud üürnikuna.** Valdajana (omanikuna) märgitakse ka kõik need, kes Nõukogude ajal omasid lepingut antud korteri/osa valdamiseks. Üürimaksest vabastatud hõlmab elamist sugulase/sõprade, ametikorteris või muul tööandja poolt elamiseks antud elamispinnal.

Küsimus **Kas tegemist oli sotsiaalkorteri või riigi ülalpidamisel oleva korteriga.** Seda küsimust küsitakse neilt, kes märkisid, et elasid üürnikuna. Eeldatakse, et riigi ülalpidamisel või muu nt heategeva organisatsiooni poolt on antud korter kasutada turuhinnast madalamate üürihindadega. Nõukogude ajal omatud elamispinna kohta ei märgita, et see oli riigi ülalpidamisel, küll aga kuuluvad siia tänapäevased munitsipaal korterid ja muud sotsiaalkorterid.

Tehniline märkus

RA021 ja mõnes teises küsimuses eluaseme moodulis on lauses kasutatud korraga kahte varianti siduvatest sõnadest „kus (kuhu)“. Seda lauseosa kasutatakse tarkvaras mitmes küsimuses, millest ühed küsivad, „kus elaste“ ja teised „kuhu asusite elama“.

Küsimus RA709. Kas see oli sotsiaalkorter või riiklik elamispind või muu nendega võrdsustatav elamispind? Kui inimene elas õpetajakorteris, mida ei subsideerinud riik, või see oli mistahes teine tööandja pind, siis vastus on „Ei“.

Küsimus RA002. Kas teil on kunagi tulnud ette kaardil loetletud sündmusi? Valikvastus nr 6: Olin töölaagris. Siia alla ärge arvestage ajateenistuse tööpataljoni.

18. MÕNED TÄHELEPANUOSUTUSED PÕHIKÜSIMUSTE KOHTA

Küsimus PH059. **Kas kasutate mõnd kaardil loetletud vahendit?** NB! Häirenupuna ei tohi käsitleda mobiili otsevalimist (nupp), mis ühendab vajutades inimese lähedastega.

Küsimus BR001. **Kas te olete kunagi suitsetanud** sigarette, sigareid, sigarillosid või piipu iga päev vähemalt ühe aasta jooksul? _Suitsetamiseks loetakse siin ka vesipiibu, e-sigareti ja omatehtud pläru tõmbamist.

Järgmises küsimuses BR005. Mida suitsetate enne suitsetamisest loobumist? loetakse suitsetamiseks seda, kui suitsu tõmmati vähemalt aasta jooksul iga päev.

Küsimus BR026. Kui sageli te sööte tavalisel nädalal piimatooteid, ... Vastata tuleb sõltmata põhjusest, miks neid piimatooteid süüakse või ei sööda. Näiteks ka siis, kui vastaja ei söö piimatooteid laktoositalumatuse tõttu. Märkust juurde kirjutama ei pea.

Küsimus HC115. Kas viimase 12 kuu jooksul esines olukordi, kus teil oli vajadus külastada arsti, kuid te ei saanud seda teha pikkade järjekordade tõttu? Mõeldud on järjekordi tasuta arstiabile.

Küsimus EP633. Meenutage nüüd neid perioode, millal te olite töötu ning otsisite tööd. Töötuks loetakse inimest, kellel pole tööd JA ta otsib tööd JA on valmis tööle asuma.

Küsimus EP061. Kui palju inimesi töötas teie alluvuses? Kui inimene töötab üksi, annab endale ise tööd, siis on valik "Ei ühtegi".

Küsimus EP082. Kui palju te saite eelmisel aastal kokku kätte lisa- või täiendavaid makseid ... Emeriiditasu loetakse töödandjapensioniks. Siin tuleb märkida ka nt Tallinna elanikele makstavat pensionilisa ja kui juba makstakse, siis ka üksikult elava inimese pensionitoestust.

Küsimus HO079. Kas te elate sotsiaalkorteris või munitsipaalpinnal või sellega võrdsustatud eluruumis? Panisonaat lugeda hooldeoduks, mitte sotsiaalkorteriks või munitsipaalpinnaks.

Küsimus AS054. Nüüd räägime rahast, mida te võlgnete,.. Käendus on võlg ainult sel juhul, kui see on pööratud täitmiseks.

Küsimus EP102. Kas teie panus ____ oli vabatahtlik või kohustuslik. Pensioni 2. samm tuleb lugeda kohustuslikuks panuseks. Kui see oli teatud aastakäikude inimeste jaoks valitav, on ta oma olemuselt kohustuslik. Kohustuslikkus tuleb sellest, et pärast seda, kui leping on sõlmitud, panustamine on kohustus.

Küsimus EX105. Kas partner töötas töökohal palgatöötajana erasektoris, avalikus sektoris või FIE või muu iseendale töötajana? Kui kõnealune isik töötas mitmel töökohal, siis vastaja ise ostustab, millisest räägib.

Küsimus IV020. Asendusvastaja oli põhivastaja... Kui asendusvastaja on põhivastaja eestkostja, siis ta märgib ennast "muuks isikuks" ainult sel juhul, kui ta ei vasta ühelegi teisele loetletud liigitusele,

Küsimus HS006. Kas pidite (lapsepõlves tervisprobleemide tõttu) veetma vähemalt kuu haiglas? Mõeldud on haiglas viibimist järjest kuu aega.

Küsimus HS059. Millal algas kehva tervise või puude periood? Puude all ei mõeldaks siin mitte ainult ametlikult määratud puuet, vaid ka tegevuspiirangut.

19. INTERVJUU LÕPETAMINE

Intervjuu lõpetamisel ärge unustage vajutada "Close" ikoonile ekraani all paremal nurgas! Intervjuu põhiosale järgneb Eesti moodul (vt punkt 12). Põhjusel, et teistes riikides on riigisisene moodul paber kandjal, meil aga arvutisse sisestatav küsitlus, on intervjuu põhiosa lõpetamisel ekraanil ebalooigiline sõnastus.